

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระในครั้งนี้เป็นการศึกษาถึง การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ มุ่งเน้นการศึกษา ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ได้แก่ ปัญหาขยะมูลฝอย น้ำเสียจากชุมชน ที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลตำบลหางดง โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อศึกษาเงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของบริบททางสังคม บริบททางเศรษฐกิจ และบริบททางการปกครองกับการดำรงอยู่ของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบล เพื่อศึกษาบทบาทและความสัมพันธ์ระหว่าง กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง และเพื่อเสนอแนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบล โดยผู้ศึกษาได้เข้าไปศึกษาในชุมชนด้วยตนเอง และคลุกคลีอยู่ในชุมชนเป็นระยะ ๆ จนกระทั่งทำการศึกษาได้ข้อมูลครบตามประเด็นที่ศึกษาวิจัย การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาตามประเด็นเนื้อหาของ การวิจัย โดยอาศัยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต การสนทนาเจาะจง กลุ่มกับบุคคลกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลการศึกษานี้ผู้ศึกษาได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ตอนที่ 2 บทบาทและความสัมพันธ์ในการจัดการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการ
ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

ตอนที่ 1 เงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

1. บริบททางด้านสังคม บริบททางด้านเศรษฐกิจ และบริบททางการปกครอง ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง

1.1 บริบททางด้านสังคม เทศบาลตำบลหางดง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ไม่มีป่าเขา มีลำเหมืองแม่ท่าช้าง ลำเหมืองแม่ขัก และลำเหมืองแม่คำลม ไหลผ่านทางด้านทิศเหนือ ทิศตะวันตก ทิศใต้ และทิศตะวันออกของชุมชน โดยพื้นที่เทศบาลอยู่ในเขตรับน้ำจากโครงการ

ชลประทานแม่แตง ด้านประชากรในเขตเทศบาล มีทั้งสิ้น 4,043 คน รวม 1,135 ครัวเรือน โดยเทศบาลตำบลหางดงซึ่งมีพื้นที่ 2.72 ตารางกิโลเมตร กลุ่มพื้นที่ 6 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านแม่ขี้ บ้านกำแพงงาม บ้านล่อง บ้านทรายมูล บ้านท้าวคำวัง และบ้านดง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของเมืองเชียงใหม่ ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร ตามถนนสายเชียงใหม่-ฮอด ทิศเหนือติดกับ อบต.หางดง และ อบต.บ้านแหวน ทิศใต้ติดกับ อบต.หนองแก้วและอบต.หางดง ทิศตะวันออกติดกับ อบต.บ้านแหวน และอบต.หนองแก้ว และทิศตะวันตกติดกับ อบต.หางดง

จากการสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า ชาวบ้านจะอาศัยหนาแน่นบริเวณถนนสายหลัก บริเวณตลาดเทศบาล และเขตที่ว่าการอำเภอ ซึ่งจะเกาะกลุ่ม ไปตามแนวทิศเหนือและใต้ (บริเวณหมู่ 2 บ้านล่อง และหมู่ 3 บ้านกำแพงงาม)

ทิศเหนือเป็นหมู่บ้านท้าวคำวัง มีลำเหมืองไหลค่อนข้างแรงบางจุดยังไม่ได้ทำผนังกันดินพังทลาย ส่วนในลำน้ำจะมีต้นบอนสลัดกับต้นกล้วย และมีต้นไผ่ สองข้างทางจะมีร้านค้าชาวบ้าน แต่ละบ้านยังคงเป็นไม้สองชั้นเกาะสลัดกลดกลาย โดยมีกาแลบนหลังคา จะสังเกตว่าต้นมะยมขึ้นมากทุกบ้านสลัดกับต้นจำปาประปราย ทางฝั่งตะวันตกจะมีต้นมะพร้าว ต้นมะม่วง สลับที่รกร้างมีหญ้าปกคลุมลำน้ำ สองฝั่งตามถนนทางหลวงแผ่นดิน มีปั๊มน้ำมัน โรงโม่หิน ร้านค้าไม้ ร้านอาหาร ฯลฯ สลับกับป่าของหมู่บ้านจัดสรร หากลงไปทางทิศใต้จะมองเห็นร้านเกาะสลัดไม้ รูปตึกตาคนตรีลายรามเกียรติ์ ครุฑ สิงห์ เทวรูป เป็นต้น ซึ่งพอเข้าเขตตลาดเทศบาลจะเป็นถนนไม่มีเกาะกลาง มีรางน้ำแบบปิดเรียงตามสองฝั่งถนน ซึ่งตลอดเส้นทางจะเป็น ร้านค้า ธนาคาร และอาคารพาณิชย์

โดยด้านหลังตลาดเทศบาล (บ้านล่อง) จะเป็นสำนักงานเทศบาลฯ ซึ่งเป็นแหล่งชุมชน ที่อยู่อาศัยและอาคารร้านค้า สุดเขตด้านตะวันตกจะติดกับ อบต.หางดง ซึ่งภายในตรอกซอยจะมีบ้านจัดสรร สลับกับป่าไมยราบ และทุ่งนา บางช่วงมีโรงงานน้ำดื่ม และ โรงงานจักรสาน (บริเวณบ้านดง) ซึ่งชาวบ้านบริเวณนั้นนิยมเลี้ยง ไก่พื้นเมือง สุดเขตเทศบาล จะสังเกตมีต้นยางเก่าแก่ขนาดใหญ่ ประมาณ 4-5 ต้น

ทางใต้ของเทศบาล จะมีวัดกำแพงงาม ที่ว่าการอำเภอ สถานีตำรวจภูธร อาคารกสิกรรมภาคเหนือ ถัดไปจะเป็นโรงเรียนวัดทรายมูล โรงพยาบาลหางดง และสำนักงานประถมศึกษา ซึ่งฝั่งซอย 13 จะมีคนอาศัยเบาบาง ส่วนซอย 16 สังเกตได้ว่า ชาวบ้านปลูกบ้านแบบบ้านทรงไทย (ปลูกคล้ายกัน) สลับกับต้นยูคาลิปตัส ส่วนฝั่งตะวันออกตรงวัดทรายมูล จะเป็นสวนลำไย บางบ้านปลูกกระต๊อบเป็นไม้ไผ่กับสังกะสี ซึ่งไม่ค่อยแข็งแรง ท้ายซอยจะเป็นฌาปนสถานดวงดี ด้านหลังสุสานชาวบ้านจะนิยมปลูกต้นกล้วยและขุดหนองน้ำไว้เลี้ยงปลาและรดพืชผัก

ส่วนถนนทางหลวงทิศใต้สุด จะมีโรงเรียนหางดงฯ ฉางรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร สหกรณ์การเกษตรหางดง ซึ่งคนจะอาศัยหนาแน่นบริเวณซอย 19 (บ้านแม่ขี้) ซึ่งมีร้านขายอาหาร

ห้องเช่า อู่รถ รถคิวสามล้อพ่วงหน้าปากซอย โรงเรียนอนุบาลและที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หนึ่งทุ่งนา ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้จะแคบ ๆ ไม่โล่ง โดยมีที่รกร้างสลักับเสาไฟฟ้าแรงสูง ส่วนซอย 23 ด้านหน้ามีโรงงานเซรามิค ภายในซอยมีฉาปนสถานแม่ชั๊ก และมีชาวบ้านอาศัยอยู่เพียงหลังคาเดียว

อนึ่งฝั่งด้านตะวันตกซอย 21 วัดปราสาทธรรม (บ้านแม่ชั๊ก) จะมีลานโพธิ์ หน้าวัด ใช้เป็นลานกีฬาได้ ด้านหลังเป็นป่าไมยราบ มีชอยตัน และมีฝายกั้นลำเหมือง ส่วนซอย 24 จะติด อบต.หางดง ซึ่งเป็นทุ่งนาโล่งทางด้านตะวันตกแลเห็นภูเขา และยังมีตรอกแคบ ๆ ผ่านทุ่งนาไปอีกหมู่บ้านหนึ่งใน อบต.หางดง

จากการสังเกตบริเวณตามตรอกสองข้างทางจะมีศาลค่อนข้างมาก โดยเฉพาะบริเวณทางแยกจากการสอบถามชาวบ้านจะมีความเชื่อเกี่ยวกับที่ธรณี (เจ้าที่เจ้าทางบริเวณนั้น) โดยศาลเจ้าที่ชาวบ้านเชื่อว่ามิเทวดาซึ่งชาวบ้านจะจัดให้มีบริวารเป็นรูปปั้น เสนาชายและหญิง ช้างและม้า เป็นต้น ซึ่งชาวบ้านจะนิยมนบนานต่อศาลเจ้าให้มีความสำเร็จในการทำงาน หรือคุ้มครองคนในครอบครัว ส่วนการปลูกสร้างบ้านในเขตเทศบาลจะมีทั้งบ้านไม้เก่าสลักับอาคารตึกสมัยใหม่ บางบ้านยังคงมีกาแลบนหลังคา (ไว้กันลมปะทะซึ่งใช้โอบหลังคาไม่ให้เปิดออกโดยจะเจาะรูใส่ไม้สักกลางไว้ และจะห้ามผู้หญิงขึ้นบนหลังคา) ส่วนภายในแต่ละบ้านมักจะมีแห่ง ไม้สักไว้นั่ง หรือมีขู้งเก็บข้าวเปลือกไว้ข้างบ้าน เป็นต้น ส่วนชาวบ้านที่เป็นผู้หญิงนิยมเก็บคักตามรั้วริมเหมือง อนึ่งบางคนบอกเทศบาลทำทางระบายน้ำแบบปิด ทำให้ไม่สามารถตกปลาในลำเหมืองได้

ส่วนหมู่บ้านจัดสรรหรือบ้านที่มีฐานะค่อนข้างดี มักจะเป็นผู้ที่อพยพมาอยู่ใหม่ เช่น ข้าราชการ บำนาญจากต่างจังหวัด ซึ่งจะไม่นิยมคบค้าสมาคมกับชาวบ้าน โดยชาวบ้านมักจะเรียก คนต่างถิ่นว่า คนทางใต้ ทั้งนี้คนต่างถิ่นที่อพยพมาอยู่นาน ๆ ก็ยังสามารถซึมซับเอาวัฒนธรรมในพื้นที่ได้อย่างกลมกลืน เช่น พูดภาษาและสำเนียงทางภาคเหนือได้ เป็นต้น

ส่วนชีวิตประจำวันชาวบ้านมักจะสนทนาเรื่องพี่น้อง และยังคงเหนียวแน่นในกลุ่มเครือญาติ ส่วนผู้สูงอายุจะยึดมั่นในประเพณีอย่างเคร่งครัด และจดจำวันสำคัญทางศาสนาอย่างแม่นยำ (ซึ่งต่างจากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเมืองที่มีก็จะลืมเป็นส่วนใหญ่) ส่วนตามตรอกซอยโดยมากจะพบชาวบ้านนิยมปั่นจักรยานไปมาหาสู่กัน บางส่วนนั่งสนทนากันบริเวณศาลาหรือทางสามแยก ทั้งนี้ชาวบ้านส่วนใหญ่จะนิยมเล่นหวย และเรียงเบอร์

ส่วนผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านเคารพมักจะเป็น พระสงฆ์ พ่อหลวง(ผู้ใหญ่บ้าน) ดังมีคำกล่าวที่ว่า “พ่อหลวงว่าแล้วเป็นแล้ว” (แล้วแต่ผู้ใหญ่บ้าน) และ พ่อแคว้น (กำนัน) ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกระจายข่าวสารภายในชุมชน ส่วน หนาน (พระที่บวชแล้วสึกออกมา) และน้อย (เณรที่สึกออกมา) จะมีส่วนในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา นอกจากนี้ชาวบ้านยังให้เกียรติแก่ผู้ที่มีการศึกษาและผู้ที่มีอาชีพรับราชการ (เพราะหวังไว้เป็นที่ช่วยเหลือกันในยามที่มีเรื่องราวต่าง ๆ)

จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาล (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โครงสร้างสภาพสังคม ได้แก่ การขยายตัวของชุมชน เปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ส่วนใหญ่มาก ประกอบอาชีพค้าขาย และมีบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นในตำบล ทำให้จำนวนหลังคาเรือนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีปัญหาด้าน โครงสร้างพื้นฐานและด้านสังคม ดังนี้

(1) ถ้าเหมืองสาธารณะบางแห่งเกิดการตื่นเงิน มีสิ่งกีดขวางและหญ้าขึ้น ทำให้การไหลของน้ำไม่สะดวก ส่งผลให้เกิดปัญหาน้ำท่วม โดยเฉพาะในฤดูฝน

(2) มีน้ำท่วมขังในบางจุด โดยเฉพาะพื้นที่บางแห่งซึ่งเป็นที่ลุ่ม และเป็นแหล่งชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้แม่น้ำที่ไหลผ่านที่ระบายน้ำบางจุดเกิดการอุดตัน ชำรุดเสียหาย

(3) มีการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็ว เทศบาลไม่สามารถวางแผนในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากขาดบุคลากรและงบประมาณในการจัดการ

จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่ม (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 2) โครงสร้างสภาพสังคม ได้แก่การย้ายถิ่น และการขยายตัวของชุมชน พบว่า

หมู่ที่ 1 บ้านท้าวคำวัง พบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา สภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก ชุมชนมีความหนาแน่นขึ้น ชาวบ้านมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง ไม่ค่อยมีเวลาร่วมกิจกรรมในหมู่บ้าน เนื่องจากออกไปทำงานนอกบ้าน

หมู่ที่ 2 บ้านด็อง พบว่า การย้ายถิ่น และการขยายตัวของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก ที่นาที่มีอยู่ในหมู่บ้านเดิวนีกลายเป็นบ้านจัดสรร ได้แก่ หมู่บ้านรุ่งอรุณ ที่ส่วนใหญ่เป็นคนจากภายนอกหมู่บ้านมาอยู่ มีปฏิสัมพันธ์กันน้อย คนที่อยู่ในหมู่บ้านจัดสรรจะไม่ค่อยมายุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมในหมู่บ้าน

หมู่ที่ 3 บ้านกำแพงงาม พบว่า การย้ายถิ่น และการขยายตัวของชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยมีคนจากที่อื่น เข้ามาอยู่ ส่วนใหญ่จะเป็นข้าราชการและพ่อค้าซึ่งเข้ามาขายอาหาร โดยตอนแรกก็เข้ามาเช่าอยู่ แล้วก็ซื้อบ้านจัดสรร ซึ่งในหมู่ที่ 3 จะมีบ้านจัดสรรได้แก่บ้านพิบูลทอง มีการคบค้าสมาคมกันน้อย

หมู่ที่ 4 บ้านทรายมูล พบว่า การย้ายถิ่น และการขยายตัวของชุมชน เปลี่ยนแปลงไป มีคนเข้ามาอยู่มากขึ้น โดยเฉพาะห้องแถว ห้องเช่าต่าง ๆ ในหมู่ที่ 4 ก็จะมีห้องแถวจินตนา ซึ่งเป็นห้องแถวสำหรับให้เช่า มีปฏิสัมพันธ์กันน้อย ไม่รู้จักกันอย่างลึกซึ้งเหมือนเดิม บางคนเข้ามาอยู่เพียงชั่วคราว

หมู่ที่ 5 บ้านแม่ซึก พบว่า การย้ายถิ่นของประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจำนวนมากขึ้น การขยายตัวของที่อยู่อาศัยก็หนาแน่นขึ้น มีปฏิสัมพันธ์กันน้อย แต่ก็มีบางส่วนที่ยังมีความเป็นชนบทและคบหากันอย่างแน่นแฟ้นเช่นเดิม

หมู่ที่ 9 บ้านคง พบว่า การขยายตัวของชุมชนมีน้อย สภาพสังคมไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง มีการคบค้าสมาคมกันเช่นเดิม เวลาที่มีกิจกรรมในหมู่บ้านก็มาช่วยกัน แต่ก็มีคนเข้ามาอยู่มากกว่าแต่ก่อน ในหมู่บ้านไม่มีบ้านจัดสรรแต่มีบ้านทาวเฮาส์ประมาณ 10 คูหาที่เป็นคนจากข้างนอกมาอยู่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงบริบททางด้านสังคมจากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลตำบลหางดง

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง
สภาพพื้นที่ การขยายตัวของชุมชน และการย้ายถิ่น	การขยายตัวของชุมชน เปลี่ยนแปลงไปเร็วมาก มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่ ส่วนใหญ่มาประกอบอาชีพค้าขาย และมีบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นในตำบล ทำให้จำนวนหลังคาเรือนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว	มีคนเข้ามาอยู่มากขึ้น มีความหนาแน่นขึ้นกว่าเดิม มีบ้านจัดสรรในหมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านรุ่งอรุณ รวมทั้งมีห้องแถวและห้องเช่าจำนวนมาก มีพ่อค้า และข้าราชการเข้ามาอยู่เพิ่มขึ้น

โดยสรุปบริบททางด้านสังคม ที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองพบว่า การขยายตัวของชุมชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีประชาชนย้ายเข้ามาอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นคนจากภายนอกหมู่บ้าน ข้าราชการ และพ่อค้าซึ่งเข้ามาขายอาหาร และมีบ้านจัดสรรเพิ่มขึ้นในตำบล ได้แก่ หมู่บ้านรุ่งอรุณ บ้านพิภพทอง รวมทั้งหอพักและห้องแถวสำหรับเช่าจำนวนมาก ปฏิสัมพันธ์ของประชาชนในตำบลมี 2 แบบ ได้แก่ แบบชนบทดั้งเดิมที่ประชาชนยังมีปฏิสัมพันธ์กันดี มีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง รู้จักกันอย่างลึกซึ้ง มีเวลาร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วนใหญ่จะใช้ทุนทางด้านแรงงานให้กับกิจกรรมของชุมชนเป็นหลัก และแบบชุมชนเมือง ที่ปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีน้อย รู้จักกันเฉพาะบางส่วน ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรมของชุมชน ส่วนใหญ่จะใช้ทุนทางการเงินเป็นหลักในการร่วมกิจกรรมของชุมชน ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนมีปริมาณที่มากขึ้น เพิ่มภาระในการจัดการของเทศบาล

1.2 บริบททางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาล ตั้งอยู่บริเวณที่ราบตอนกลางของอำเภอ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการบริหารย่านการค้าหรือพาณิชยกรรมและแหล่งจ้างงานของอำเภอ ประกอบด้วยอาคารพาณิชย์และตลาดสด นอกจากนี้ยังมีโรงสีข้าว ตลอดจนโกดังสินค้า และยังเป็นแหล่งให้บริการด้านการค้าบริการแก่ชุมชนและพื้นที่ชนบทโดยรอบ และจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับเจ้าหน้าที่เทศบาล (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่า โครงสร้างเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลหางดงที่สำคัญคือพาณิชยกรรม มีอาคารพาณิชย์และตลาดสดอยู่ในเขตเทศบาล ประชาชนทั้งในเขตเทศบาลและพื้นที่ข้างเคียง ได้เปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขายมากขึ้น ทำให้มีปริมาณสินค้าที่เข้ามาในเขตเทศบาลเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าจากเกษตรกรรม บางครั้งก็ขายไม่หมดทำให้มีสินค้าเหลือกลายเป็นขยะที่เทศบาลต้องรับผิดชอบในการกำจัด และประชาชนในเขตเทศบาลก็เริ่มที่จะซื้อสินค้าเพื่อไปอุปโภคบริโภคมากขึ้นก่อให้เกิดขยะเช่น ถุงพลาสติกมากขึ้นในทุกครัวเรือน รวมทั้งเทศบาลตำบลหางดงยังเป็นเส้นทางผ่านของแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ได้แก่ หมูบ้านดวาย และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ คอยอินทนนท์ ซึ่งทั้ง 2 แห่งจะมีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่ผ่านและเข้ามาแวะซื้อสินค้าและบริโภคสินค้าในบริเวณตลาดของเทศบาล จนทำให้มีปริมาณขยะมูลฝอยและน้ำเสียที่เกิดจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเปรียบเสมือนประชากรแฝงที่เทศบาลไม่สามารถที่จะเก็บค่าธรรมเนียมในการกำจัดขยะได้ โดยสรุปแล้ว พบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ ดังนี้

(1) ปัญหามูลฝอย จากการที่สภาพทางเศรษฐกิจมีการขยายตัว รวมทั้งการบริโภคนักท่องเที่ยว

(2) ปัญหาน้ำเสียชุมชนในบริเวณตลาดสดของเทศบาลและอาคารพาณิชย์ต่าง ๆ

และจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้นำชุมชน (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 2) พบว่า โครงสร้างสภาพเศรษฐกิจ ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ในแต่ละหมู่บ้าน มีสภาพดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านท่าคว้าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขายและ ธุรกิจส่วนตัว ฐานะค่อนข้างดี มีรายได้สูง

หมู่ที่ 2 บ้านล่อง โครงสร้างสภาพเศรษฐกิจดีขึ้น ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รายได้เพิ่มขึ้น ค้าขายดีขึ้น ประชาชนเปลี่ยนอาชีพจากแต่เดิมที่ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ปัจจุบันเปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขายมากขึ้น ส่วนใหญ่จะมาขายของในบริเวณตลาดสดของเทศบาล

หมู่ที่ 3 บ้านกำแพงงาม โครงสร้างสภาพเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปบ้าง โดยส่วนใหญ่จะเปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขาย และรับจ้างทั้งในและต่างอำเภอเป็นหลัก

หมู่ที่ 4 บ้านทรายมูล โครงสร้างสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพก็เปลี่ยนไป ส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างเป็นหลัก

หมู่ที่ 5 บ้านแม่ขัก โครงสร้างสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพก็มีการทำอาชีพค้าขายและรับจ้างมากขึ้น

หมู่ที่ 9 บ้านดง ในส่วนของ โครงสร้างสภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพก็เปลี่ยนแปลงไปบ้างจากที่แต่ก่อนมีอาชีพทำนามามีอาชีพรับจ้างเป็นหลัก รายได้สุทธิก็อาจเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงบริบททางด้านเศรษฐกิจจากการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลตำบลหางดง

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง
การขยายแหล่งจ้างงาน การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพ และรายได้ของประชาชน	<p>โครงสร้างเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลหางดงที่สำคัญคือ พาณิชยกรรม และเป็นเส้นทางผ่านของแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง และแหล่งท่องเที่ยว มีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สืบเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ปัญหาขยะมูลฝอยจากการที่สภาพทางเศรษฐกิจมีการขยายตัว รวมทั้งการบริโภคนักท่องเที่ยว 2) ปัญหาน้ำเสียชุมชนในบริเวณตลาดสดของเทศบาลและอาคารพาณิชย์ต่าง ๆ 	<p>ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ค้าขาย และ ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม</p>

สรุปบริบททางด้านเศรษฐกิจที่มีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองพบว่า โครงสร้างเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลหางดงที่สำคัญคือพาณิชยกรรม มีอาคารพาณิชย์ขยายพื้นที่มากขึ้นรวมทั้งมีตลาดสดอยู่ในเขตเทศบาล ประชาชนทั้งในเขตเทศบาลและพื้นที่ข้างเคียงได้เปลี่ยนอาชีพจากแต่เดิมที่ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ก็เปลี่ยนมาประกอบอาชีพค้าขายทำให้มีปริมาณสินค้าที่เข้ามาเป็นจำนวนมากจนบางครั้งมีสินค้าเหลือกลายเป็นขยะมูลฝอยที่เทศบาลต้องรับผิดชอบในการกำจัด และเทศบาลตำบลหางดงยังมีตลาดสดซึ่งเป็นแหล่งที่กระตุ้นการ

ซื้อและการบริโภคของประชาชนจนมีขยะมูลฝอยเพิ่มในระดับครัวเรือน รวมทั้งยังเป็นเส้นทางผ่านของแหล่งจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองและแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากที่แวะซื้อสินค้าและเข้ามาพักรับประทานอาหาร ส่งผลให้เกิดขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมากที่เหลือจากขบวนการผลิต และในขบวนการผลิตสินค้าขายให้นักท่องเที่ยว พ่อค้าและแม่ค้าจะต้องใช้วัตถุดิบรวมทั้งน้ำประปาเป็นจำนวนมากในการเตรียม การผลิตสินค้า การล้างทำความสะอาดวัสดุต่าง ๆ ทำให้มีปริมาณน้ำเสียเป็นจำนวนมากที่เกิดขึ้นในบริเวณตลาดสดและอาคารพาณิชย์ในเขตเทศบาล

1.3 บริบททางด้านการปกครอง ความเป็นมาการจัดรูปแบบเทศบาลในประเทศไทย การจัดรูปแบบเทศบาลที่เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทย เป็นแบบที่เรียกว่าระบบ “คณะเทศมนตรีกับสภา” (Mayor-Council Form) ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งในสมัยรัชกาลที่ 6 จัดทรงให้มีการปกครองแบบ “เทศบาล” ขึ้นในบริเวณ “วังพญาไท” เมื่อปี พ.ศ.2461 โดยโปรดเกล้าพระราชทานนามว่า “ดุสิตธานี” ซึ่งเป็นแบบเมืองจำลองที่มีการปกครองตนเอง ในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงจัดตั้ง “คณะกรรมการจัดการประชาภิบาล” ในปี พ.ศ.2470 ให้ทำหน้าที่ศึกษาดูงานกิจการสุขาภิบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศ หลังจากทรงพระราชบัญญัติเทศบาล ได้รับความเห็นชอบจากสมุหเทศบาลเมื่อ พ.ศ. 2475 แต่ก็ได้ประกาศใช้เนื่องจากมีการปฏิวัติโดยคณะราษฎร จนกระทั่งได้มีการประกาศใช้ “พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาลพุทธศักราช 2476” และมีการจัดตั้งเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2478 โดยยกฐานะสุขาภิบาลที่มีอยู่เดิม 35 แห่งขึ้นเป็นเทศบาล ซึ่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 ได้มีการปรับปรุงเรื่อยมา จนถึง พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2543

เดิมนั้นเทศบาลตำบลหางดงได้มีการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลหางดง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2499 โดยได้ยกฐานะพื้นที่บางส่วนของตำบลหางดง จัดเป็นสุขาภิบาล และได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลตาม พ.ร.บ.เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2542

โครงสร้างของเทศบาลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี หรือนายกเทศมนตรี และในส่วนปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลจะมีพนักงานเทศบาล มีรายละเอียด ดังนี้

1) สภาเทศบาลของเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 12 คน สภาเทศบาลมีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาเทศบาล โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งตามมติของสภาเทศบาล

2) คณะเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหารของเทศบาล มีนายกเทศมนตรีกับเทศมนตรี 2 คน

3) พนักงานเทศบาล คือ เจ้าหน้าที่ประจำซึ่งมาจากการบรรจุและแต่งตั้ง ตามพระราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล พ.ศ.2519 ส่วนการสรรหาและเลือกสรรพนักงาน จะใช้ระเบียบข้าราชการพลเรือน มาใช้บังคับแก่พนักงานเทศบาลโดยอนุโลม ระเบียบคณะกรรมการพนักงานเทศบาล ได้แบ่งหน่วยงานของเทศบาล ออกเป็น 6 ส่วน คือ

3.1 สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภา และคณะเทศมนตรี เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานทะเบียน ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดไว้ เป็นงานของหน่วยงานใดโดยเฉพาะ เช่น งานธนาบาลของเทศบาล เป็นต้น

3.2 ส่วนคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ งานจัดทำงบประมาณ งานผลประโยชน์และทรัพย์สินของเทศบาล

3.3 ส่วนสาธารณสุข มีหน้าที่ช่วยเหลือแนะนำด้านการเจ็บป่วยของประชาชนเพื่อป้องกันและระงับโรค จัดโครงการสุขภาพบาล การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนการควบคุมการประกอบอาชีพอันอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน นอกจากนี้อาจจัดให้มีสถานีอนามัย ศูนย์สาธารณสุข หรือ โรงพยาบาลขึ้นเองก็ได้

3.4 ส่วนช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรมและผังเมือง งานสาธารณูปโภค และงานเกี่ยวกับไฟฟ้า

3.5 ส่วนการประปา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการและจำหน่าย น้ำสะอาด ตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์ในการนี้

3.6 ส่วนการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการด้านการศึกษา ระดับประถมศึกษา ของเทศบาล และงานนันทนาการ

จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาล (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่า โครงสร้างสภาพทางการปกครอง หลังจากที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากแบบเดิมที่เป็นสุขาภิบาลมาเป็นแบบเทศบาล ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลพยายามปรับปรุงการทำงานเพื่อให้เกิดความเจริญในพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลอย่างเต็มความสามารถของเทศบาล คณะผู้บริหารที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอายุน้อย ส่วนใหญ่จะเลือกสรรกันตามความสามารถเน้นประสิทธิภาพในการทำงาน โดยพบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ได้แก่ การจัดการขยะมูลฝอยตาม พรบ.สาธารณสุข 2535ที่กำหนดหน้าที่ให้เทศบาลรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยให้ประชาชน โดยขาดความพร้อมในการทำงานเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตัวบทกฎหมายก่อนข้าง

มากซึ่งจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ขาดบุคลากรในการทำงานในขณะที่ปริมาณงานมีเพิ่มมากขึ้น เก็บรายได้จากภาษีต่าง ๆ ได้น้อย ประชาชนให้ความสนใจข่าวสารการทำงานของเทศบาลค่อนข้างน้อยทำให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมยังไม่ทั่วถึงและเป็นระบบ เทศบาลจะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยพยายามจะไม่ผลกระทบให้ประชาชน เช่น การเพิ่มค่าจัดเก็บขยะมูลฝอย

และจากการสนทนากลุ่มกับผู้นำชุมชน (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 2) พบว่า โครงสร้างสภาพทางการปกครอง ในแต่ละหมู่บ้านมีสภาพดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านท้าวคำวัง พบว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาดีขึ้นกว่าแต่ก่อน มีความสะดวกสบายในเรื่องถนนที่เป็นถนนคอนกรีตทั้งหมด คิดว่าเทศบาลสามารถบริหารจัดการได้ดี

หมู่ที่ 2 บ้านลือ่ง พบว่า ตั้งแต่เปลี่ยนมาเป็นเทศบาลตำบลหางดง คิดว่าหลาย ๆ อย่างในหมู่บ้านเริ่มดีขึ้น มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการรวมกลุ่มสตรี สร้างอาชีพเสริม สร้างศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าภายในหมู่บ้าน รวมทั้งการปรับปรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ มีการจัดเก็บขยะ และรณรงค์กำจัดลูกน้ำยุงลายให้

หมู่ที่ 3 บ้านกำแพงงาม โครงสร้างสภาพทางการเมือง คิดว่าตั้งแต่เปลี่ยนจากสุขาภิบาลมาเป็นเทศบาล ทุกอย่างภายในหมู่บ้านดีขึ้น ทั้งทางด้านสาธารณูปโภค ด้านสาธารณสุขผู้บริหารเทศบาลก็ดูแลเอาใจใส่ดีในทุกข์สุขของชาวบ้าน

หมู่ที่ 4 บ้านทรายมูล โครงสร้างสภาพทางการเมือง รู้สึกว่าพอใจและประทับใจในการทำงานของเทศบาล ทำให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น เมื่อมีปัญหาเช่น น้ำท่วมขังก็เข้ามาดูแล มีการส่งเสริมอาชีพ เช่น ทำขนม

หมู่ที่ 5 บ้านแม่จ๊ก โครงสร้างสภาพทางการเมืองที่เปลี่ยนมาเป็นเทศบาลตำบล ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเพิ่มขึ้น โดยหมู่ที่ 5 เป็นเพียงหมู่เดียวที่มีคณะกรรมการชุมชนที่มีการคัดเลือกจากประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน

หมู่ที่ 9 บ้านดง โครงสร้างสภาพทางการเมืองคิดว่าการบริหารงานแบบเทศบาลดีกว่าแบบเดิม ทำให้ตำบลมีความเจริญขึ้น แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังนับถือผู้นำชุมชน และผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงบริบททางด้านการปกครองจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ในเขตเทศบาลตำบลหางดง

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาล ตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่ม ในเขตเทศบาลตำบลหางดง
รูปแบบของการ กระจายอำนาจการ ปกครอง รูปแบบ แผนนโยบาย และ โครงสร้างการปก ครอง	หลังจากที่มีการเปลี่ยนรูปแบบการปก ครองจากแบบเดิมที่เป็นสุขาภิบาลมา เป็นแบบเทศบาล เทศบาลพยายามปรับ ปรุงการทำงานเพื่อให้เกิดความเจริญใน พื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลอย่างคืบเต็ม ความสามารถ พบปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปก ครอง ได้แก่ การจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากขาดความพร้อมในการทำงาน ขาดบุคลากรในการทำงาน ในขณะที่ ปริมาณงานมีเพิ่มมากขึ้น ประชาชนให้ ความสนใจข่าวสารการทำงานของเทศ บาลค่อนข้างน้อยทำให้การแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมยังไม่ทั่วถึงและเป็นระบบ	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ ปกครองมาเป็นเทศบาลทำให้ หลาย ๆ อย่างในหมู่บ้านเริ่ม ดีขึ้น มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้นำชุมชนรู้สึกพอใจ และประทับใจในการทำงาน ของผู้บริหารเทศบาล ที่ทำให้ ความเป็นอยู่ดีขึ้น และมีส่วน ดี ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการบริหารงานเพิ่มขึ้น

สรุปบริบททางการปกครอง ที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง พบว่า
จากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ที่เดิมตำบลหางดงมีการปกครองในรูปแบบสุขาภิบาลเปลี่ยน
มาปกครองในรูปแบบเทศบาลตำบลนั้น ทำให้มีตัวแทนประชาชนที่เป็นฝ่ายการเมืองเข้ามาทำหน้าที่
ที่ในการบริหารท้องถิ่นของตนเอง คณะผู้บริหารที่มีอยู่ในปัจจุบันมีอายุน้อย ส่วนใหญ่จะเลือกสรร
กันตามความสามารถเน้นประสิทธิภาพในการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ มีความใกล้ชิดกับ
ประชาชน ทำให้ต้องมีความรับผิดชอบต่อปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้น แต่ก็ยังมีประชาชนบาง
ส่วนก็ยังให้ความนับถือผู้นำชุมชนเดิม ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้อาวุโส ในหมู่บ้านโดยเฉพาะ
ในพื้นที่ที่ยังเป็นชนบทอยู่ นอกจากนั้นแล้วยังพบว่ามีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สืบเนื่องมาจากรูปแบบ
การปกครองที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากเทศบาลยังขาดความ
พร้อมทั้งด้านบุคลากรและเครื่องมือในการทำงาน มีการเปลี่ยนแปลงตัวบทกฎหมายค่อนข้างมาก

จำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ขาดบุคลากรในการทำงานในขณะที่ปริมาณงานมีเพิ่มมากขึ้น เก็บรายได้จากภาษีต่าง ๆ ได้น้อย ประชาชนยังคงไม่ค่อยให้ความสนใจข่าวสารการทำงาน of เทศบาล ทำให้การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมยังไม่ทั่วถึงและเป็นระบบ เทศบาลจะดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยพยายามจะไม่ผลักภาระให้ประชาชน เช่น การเพิ่มค่าจัดเก็บขยะมูลฝอย

ตารางที่ 5 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อเงื่อนไข ความเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง (n = 150)

เงื่อนไข ความเกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา					
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	WMS	การแปลผล
การขยายตัวของชุมชน	-	39	60	51	3.08	ปานกลาง
การขยายตัวทางเศรษฐกิจ	3	24	72	51	3.14	ปานกลาง
ลักษณะการปกครองของเทศบาล	3	51	81	15	2.72	ปานกลาง

หมายเหตุ WMS หมายถึง น้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของประชาชน และรายละเอียดของการแปลผลสามารถเทียบได้จากบทที่ 3 (เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล)

ตามผลในตารางที่ 5 แสดงว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่า การขยายตัวของชุมชนส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสียชุมชนในระดับปานกลาง จำนวน 60 คน รองลงมา ระดับมาก จำนวน 51 คน และระดับน้อย จำนวน 39 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่าการขยายตัวของชุมชนส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสียชุมชนในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.08)

ส่วนใหญ่คิดว่า การขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสียชุมชนในระดับปานกลาง จำนวน 72 คน รองลงมา ระดับมาก จำนวน 51 คน ระดับน้อย จำนวน 24 คน และไม่ส่งผลกระทบต่อ จำนวน 3 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสียชุมชนในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.14)

ส่วนใหญ่คิดว่า ลักษณะการปกครองของเทศบาลตำบลส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสียชุมชนในระดับปานกลาง จำนวน 81 คน รองลงมา ระดับน้อย จำนวน 51 คน ระดับมาก จำนวน 15 คน และไม่ส่งผลกระทบต่อ จำนวน 3 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบ

ว่า ประชาชนรู้สึกว่าคุณลักษณะการปกครองของเทศบาลส่งผลทำให้เกิดปัญหาขยะและน้ำเสียชุมชนในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.71)

ถึงแม้ว่า ทุกเงื่อนไขจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในระดับปานกลาง แต่ ค่า WMS ของการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะสูงกว่าเงื่อนไขอื่น ดังนั้น การขยายตัวทางเศรษฐกิจน่าจะส่งผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองมากกว่าเงื่อนไขอื่น

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง

2.1 ปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลหางดง จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่ามีปัญหา คือ

1) มีขยะจากนอกพื้นที่มาแอบทิ้งในบริเวณตลาด และข้างถนนสายหลักในตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า แม่ค้าที่นำสินค้ามาขายในตลาด หาดหางดง และประชาชนจากนอกเขตเทศบาล ทำให้ขยะที่พนักงานเทศบาลต้องรับภาระในการจัดเก็บมากขึ้น

2) ปัญหาการบริหารจัดการของเทศบาล ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บขยะมูลฝอยได้น้อยกว่ารายจ่ายที่ใช้เป็นค่านำขยะไปกำจัด โดยในปีงบประมาณ 2547 (ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2546 - กรกฎาคม 2547) เทศบาลมีรายรับจากการจัดเก็บขยะให้ประชาชน 267,273 บาท แต่ต้องเสียค่าจ้างขนขยะเพื่อนำไปกำจัด 885,500 บาท ขาดทุน 618,227 บาท (โดยรายจ่ายนี้ไม่รวมค่าจ้างพนักงาน) ดังจะเห็นได้จากรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงรายรับ-รายจ่ายการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลหางดงประจำปี
งบประมาณ 2547

เดือน	รายรับ(บาท)	รายจ่าย(บาท)	ขาดทุน(บาท)
ตุลาคม 2546	28,290	-	+28,290
พฤศจิกายน 2546	30,330	99,000	-68,670
ธันวาคม 2546	29,360	88,000	-58,640
มกราคม 2547	29,810	99,000	-69,190
กุมภาพันธ์ 2547	29,110	99,000	-69,890
มีนาคม 2547	29,140	88,000	-58,860
เมษายน 2547	60	99,000	-98,940
พฤษภาคม 2547	28,810	93,500	-64,690
มิถุนายน 2547	29,160	110,000	-80,840
กรกฎาคม 2547	33,203	110,000	-76,797
รวม	267,273	885,500	-618,227

3) ปัญหาที่เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง เนื่องจากไม่สามารถหา สถานที่ได้ ปัจจุบันต้องเช่าสถานที่ในการขนถ่ายขยะจากเอกชน และใช้โรงฆ่าสัตว์เป็นสถานที่เก็บรถที่ทำการขนขยะ

4) ภาชนะรองรับขยะชำรุดเสียหายและมีปริมาณไม่เพียงพอ

5) ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการกำจัดขยะ การคัดแยกขยะ และการบรรจุขยะในภาชนะที่มีชนิดและถูกสุขลักษณะ

6) ประชาชนเหม็นขยะเนื่องจากเทศบาลไม่ได้จัดเก็บทุกวัน เพราะ รถของเอกชนที่มารับขยะไปกำจัดไม่ได้มา ทำให้มีขยะตกค้างที่รถเก็บขนของเทศบาล ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเคยโทรมาแจ้ง โดยเฉพาะในหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 5

โดยสามารถแยกปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ในแต่ละหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหางดง จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่ม (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 2) ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านท้าวคำวัง พบปัญหาคือ มีขยะจรมาทิ้ง และปัญหาขยะล้นถึงส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เนื่องจากมีขยะค้างเก็บหลายวัน ส่วนใหญ่เกิดบริเวณหน้าบ้านในถนนสายหลัก ทำให้มีกลิ่นเหม็น

และมีสุนัขขอมมาคุ้ยขยะ แต่ถ้าเป็นชาวบ้านที่อยู่นอกเขต จะมีการจัดการกันเอง เนื่องจากทาง อบต.ยังไม่มีบริการจัดเก็บขยะให้

หมู่ที่ 2 บ้านลือ่ง พบปัญหาคือ ประชาชนบางคนยังเผาขยะในบ้านของตนเอง ทำให้เกิดควัน และกลิ่นเหม็นรบกวนเข้ามาในบ้านข้างเคียง บางคนก็เหม็นเป็นโรครุมิแพ้ ปัจจุบันมีเทศบาลมาจัดการขยะให้ปัญหาดังกล่าวก็ลดลง และในหมู่บ้านมีหอพัก ซึ่งเกิดขยะเป็นจำนวนมาก

หมู่ที่ 3 บ้านกำแพงงาม พบปัญหาประมาณ 3 ปัญหา ได้แก่ มีขยะจรถจากที่อื่นมาทิ้งในเขตเทศบาล โดยเฉพาะตอนเช้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจากนอกพื้นที่ มีกลิ่นเหม็นจากขยะ เนื่องจากมีการจัดเก็บขยะช้า และถังขยะมีมือผู้มีถังขยะใบเดียว ไม่สามารถที่จะทำการคัดแยกขยะได้ ส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดขึ้นจะเกิดบริเวณถนนสายหลักในตำบล ซึ่งคิดว่าสาเหตุน่าจะมาจากทุกคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ทั้งประชาชนนอกเขตที่นำขยะมาทิ้ง พนักงานเก็บขยะที่มาเก็บขยะช้า โดยจะส่งผลชุมชน โดยทำให้เกิดกลิ่นเหม็นขยะ ความไม่น่าดู

หมู่ที่ 4 บ้านทรายมูล พบปัญหาคือ มีขยะล้นถัง ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เนื่องจากทางเทศบาลมาเก็บแค่อาทิตย์ละ 1 ครั้ง และมีคนจากภายนอกนำขยะมาทิ้งในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณถนนสายหลักในหมู่บ้าน

หมู่ที่ 5 บ้านแม่จ๊ก พบปัญหาคือ มีประชาชนนำขยะจากนอกพื้นที่นำมาทิ้งในหมู่บ้าน โดยส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้าและแม่ค้าจากนอกเขตเทศบาล (อาศัยอยู่ในเขต อบต.ที่ไม่มีการจัดเก็บขยะ) นำมาทิ้งในเขตเทศบาล โดยเฉพาะในช่วงเช้า ๆ ถ้ารถไม่มาเก็บก็จะส่งกลิ่นเหม็น โดยบริเวณที่เกิดปัญหาส่วนใหญ่จะเป็นถนนสายหลักที่ใช้ภายในหมู่บ้านที่สามารถเชื่อมต่อไปหมู่บ้านอื่นได้ ดังนั้นคิดว่าปัญหานี้ก็น่าจะมีสาเหตุมาจากประชาชนทั้งภายในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็จะส่งผลทำให้มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้น ในชุมชน มีกลิ่นเหม็นรบกวน ทำให้เทศบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บเพิ่มมากขึ้น

หมู่ที่ 9 บ้านคง พบปัญหา มีขยะที่เกิดบริเวณฌาปนสถาน และ โรงฆ่าสัตว์ของตำบล ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชน มีสาเหตุมาจาก ประชาชนที่แอบเอาขยะมาทิ้ง และที่โรงฆ่าสัตว์จะเป็นที่เก็บรถขยะของเทศบาล ถ้าหากมีขยะตกค้าง บริษัทที่รับไปกำจัด ไม่มารับขยะก็จะเกิดการนำเหม็นรบกวน ส่งผลกระทบต่อประชาชนในหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียง

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาขยะมูลฝอย
ของประชาชน (n = 150)

ปัญหาขยะมูลฝอย	จำนวน(ร้อยละ)
ก. บริเวณที่เกิดปัญหาขยะมูลฝอย	
ริมถนนสายหลักของชุมชน (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	21(14)
ตลาดสด (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	15(10)
ที่พักรถของตำบล (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	15(10)
ที่สาธารณะ (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	12(8)
ริมถนนและตลาดสด (เลือกตอบ 2 แห่ง)	18(12)
ริมถนนและหน้าบ้าน (เลือกตอบ 2 แห่ง)	15(10)
ตลาดและที่สาธารณะ (เลือกตอบ 2 แห่ง)	12(8)
ตลาดและที่พักรถ (เลือกตอบ 2 แห่ง)	12(8)
อื่น ๆ	30(20)
ข. ผู้ที่เป็นสาเหตุของปัญหา	
ประชาชนภายในชุมชน (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	27(18)
ประชาชนจากภายนอกชุมชน (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	24(16)
ประชาชนจากภายในและภายนอกชุมชน (เลือกตอบ 2 แห่ง)	66(44)
ประชาชนจากภายในและภายนอกและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เทศบาล (เลือกตอบ 3 แห่ง)	30(20)
อื่น ๆ	3(2)
ค. ประเภทขยะที่เกิดมากที่สุดในครัวเรือน	
ขยะเปียก	48(32)
ขยะแห้ง	102(68)

- หมายเหตุ –
- เลือกตอบแห่งเดียว หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว
  - เลือกตอบ 2 แห่ง หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบทั้ง 2 ตัวเลือก
  - เลือกตอบ 3 แห่ง หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบทั้ง 3 ตัวเลือก

ตามผลในตารางที่ 7 แสดงว่า ปัญหาขยะมูลฝอย เช่น เรื่องกลิ่นเหม็น กองขยะล้นถัง ขยะจร
ในชุมชนส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาขยะมูลฝอยเกิดบริเวณริมถนนสายหลักของชุมชน ร้อยละ 14 รอง
ลงมาเกิดบริเวณตลาดสดและหน้าบ้านภายในชุมชน ร้อยละ 12 ตลาดสด ร้อยละ 10 ที่พักขยะเทศ
บาล ร้อยละ 10 ริมถนนสายหลักและหน้าบ้านภายในชุมชน ร้อยละ 10 และอื่น ๆ อีกร้อยละ 44
ส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาขยะมูลฝอยมีสาเหตุมาจากประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ร้อยละ 44
รองลงมามีสาเหตุมาจากประชาชนทั้งภายในชุมชน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เทศบาล และประชาชนภาย
นอกชุมชน ร้อยละ 20 มีสาเหตุมาจากประชาชนภายในชุมชน ร้อยละ 18 และอื่น ๆ อีกร้อยละ 18
ขยะที่เกิดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นขยะแห้ง ร้อยละ 68 และขยะเปียก ร้อยละ 32

ตารางที่ 8 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อลักษณะปัญหาขยะมูลฝอย (n = 150)

ลักษณะปัญหาขยะมูลฝอย	ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา					
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	WMS	การแปลผล
ด้านความรุนแรงของปัญหา	9	51	66	24	2.7	ปานกลาง
ด้านความเร่งด่วนในการจัดการปัญหา	3	45	66	36	2.9	ปานกลาง
ด้านความต้องการในการจัดการปัญหา	3	30	57	60	3.16	ปานกลาง
ด้านผลกระทบต่อตนเอง	9	48	57	36	2.8	ปานกลาง
ด้านผลกระทบต่อชุมชน	3	30	75	42	3.04	ปานกลาง

หมายเหตุ WMS หมายถึง น้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของประชาชน และรายละเอียดของการแปลผล
สามารถเทียบได้จากบทที่ 3 (เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล)

ตามผลในตารางที่ 8 แสดงว่า ความรู้สึกของประชาชนต่อปัญหาขยะมูลฝอย เกี่ยวกับความรุนแรง
ของปัญหา ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามี ความรุนแรงในระดับปานกลาง จำนวน 66 คน รองลงมา รู้สึกว่ามี
ความรุนแรงในระดับน้อย จำนวน 51 คน รู้สึกว่ามี ความรุนแรงในระดับมาก จำนวน 24 คน และรู้
สึกว่าไม่มี ความรุนแรง จำนวน 9 คน ความเร่งด่วนในการจัดการปัญหา จากการคำนวณน้ำหนักค่า
เฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึก ว่า ปัญหา มีความรุนแรงในระดับปานกลาง (ค่า
WMS = 2.7)

ความเร่งด่วนในการจัดการปัญหา ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามี ความเร่งด่วนในระดับปานกลาง จำนวน
66 คน รองลงมา รู้สึกว่ามี ความเร่งด่วนในระดับน้อย จำนวน 45 คน รู้สึกว่ามี ความเร่งด่วนในระดับ

มาก จำนวน 36 คน และรู้สึกว่าไม่มีความเร่งด่วน จำนวน 3 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ย ความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่า มีเร่งด่วนในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.9)

ความต้องการในการจัดการปัญหา ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีความต้องการในระดับมาก จำนวน 60 คน รองลงมารู้สึกว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง จำนวน 57 คน รู้สึกว่ามีความต้องการในระดับน้อย จำนวน 30 คน และรู้สึกว่าไม่มีความต้องการในการจัดการ จำนวน 3 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่า มีความต้องการในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.16)

ผลกระทบของปัญหาขยะมูลฝอย เช่น เรื่องกลิ่นเหม็น กองขยะล้นถัง ขยะจร ต่อตนเอง ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีความกระทบในระดับปานกลาง จำนวน 57 คน รองลงมารู้สึกว่ามีความกระทบในระดับน้อย จำนวน 48 คน รู้สึกว่ามีความกระทบในระดับมาก จำนวน 36 คน และรู้สึกว่าไม่มีผลกระทบ จำนวน 9 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่า ปัญหากระทบต่อตนเองในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.8)

ผลกระทบของปัญหาขยะมูลฝอย เช่น เรื่องกลิ่นเหม็น กองขยะล้นถัง ขยะจร ต่อประชาชนในชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีความกระทบประชาชนในชุมชนในระดับปานกลาง จำนวน 75 คน รองลงมารู้สึกว่ามีความกระทบในระดับมาก จำนวน 42 คน รู้สึกว่ามีความกระทบในระดับน้อย จำนวน 30 คน และรู้สึกว่าไม่มีผลกระทบ จำนวน 3 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่า ปัญหากระทบต่อชุมชนในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.04)

ปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลตำบลหางดง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 3) พบปัญหาดังนี้

1. ขาดงบประมาณในการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ดังนั้นงบประมาณส่วนใหญ่ ท้องถิ่นจึงเป็นผู้รับผิดชอบและดำเนินการเอง
2. เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง ทำให้มีปัญหาเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยรวมทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดการ
3. ประชาชนยังไม่มีการคัดแยกขยะ แม้ในช่วงที่ผ่านมา จะมีโครงการในหมู่บ้านแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการต่อเนื่อง

ปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่ท้องถิ่นข้างเคียง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 4) พบปัญหาดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลหางดง พบปัญหาขยะมูลฝอยคือมีการลักลอบนำขยะมาทิ้งในที่สาธารณะและบริเวณข้างทาง

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน พบปัญหาขยะมูลฝอยในช่วงที่มีงานบุญหรืองานประจำปีของตำบล จะมีขยะจำนวนมาก ไม่สามารถหาที่ทิ้งหรือนำไปกำจัดได้ ยังไม่สามารถหาที่กำจัดขยะได้เนื่องจากชาวบ้านไม่ยอมรับสถานที่กำจัดขยะไม่ว่าจะเป็นแบบเผาหรือฝังกลบ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว พบปัญหาขยะมูลฝอยคือ มีผู้ลักลอบนำขยะมาทิ้งในที่สาธารณะ และบริเวณริมทางหลวง ประชาชนยังไม่มีรถคัดแยกขยะ และทาง อบต.ยังขาดงบประมาณและสถานที่ในการกำจัดขยะ

ตารางที่ 9 แสดงปัญหาขยะมูลฝอยจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลตำบลหางดง

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง	เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง
1. มีขยะจากนอกพื้นที่มาแอบทิ้งในเขตเทศบาล	มีขยะจากนอกพื้นที่มาแอบทิ้งในบริเวณตลาดและข้างถนนสายหลักในตำบล ทำให้เทศบาลต้องรับภาระในการจัดเก็บมากขึ้น	ปัญหาขยะจากนอกพื้นที่นำมาทิ้งในเขตเทศบาล	-	มีการลักลอบนำขยะมาทิ้งในที่สาธารณะและบริเวณข้างทาง

ตารางที่ 9 แสดงปัญหาขยะมูลฝอยจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลตำบลหางดง (ต่อ)

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง	เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง
2. การบริหารจัดการของเทศบาล	การบริหารจัดการของเทศบาล ที่ร้ายได้จากการจัดเก็บขยะมูลฝอยได้น้อยกว่ารายจ่ายค่านำขยะไปกำจัด	-	ขาดงบประมาณในการส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอย	ขาดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย
3. เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง	เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่เอกชนในการขนถ่ายและใช้โรงฆ่าสัตว์เป็นสถานที่เก็บรถขนขยะ	-	เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง	มีขยะจำนวนมาก ไม่สามารถหาที่ทิ้งหรือนำไปกำจัดได้ เพราะยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะของตำบล
4. ภาชนะรองรับขยะชำรุดเสียหายและมีปริมาณไม่เพียงพอ	ภาชนะรองรับขยะชำรุดเสียหายและมีปริมาณไม่เพียงพอ			

ตารางที่ 9 แสดงปัญหาขยะมูลฝอยจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลตำบลหางดง (ต่อ)

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง	เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง
5. ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำจัดขยะ	ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในการกำจัดขยะ ตั้งแต่การคัดแยกขยะ การบรรจุขยะในภาชนะที่มีฉลาก และถูกสุขลักษณะ	-	ประชาชนยังไม่มีการคัดแยกขยะ แม้จะมีโครงการในหมู่บ้านแล้ว	ประชาชนยังไม่มีการคัดแยกขยะ
6. ประชาชนเหม็นขยะเนื่องจากเทศบาลไม่ได้จัดเก็บทุกวัน	ประชาชนเหม็นขยะเนื่องจากเทศบาลไม่ได้จัดเก็บทุกวัน	มีกลิ่นเหม็นจากขยะล้นถัง เนื่องจากมีการจัดเก็บขยะช้า และจากขยะตกค้างในรถขนขยะ มีประชาชนเผาขยะทำให้เกิดควันและกลิ่นเหม็นรบกวน	-	-

โดยสรุปปัญหาขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลหางดง ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเทศบาลในเรื่อง งบประมาณ การให้บริการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน/ผู้นำชุมชนในการจัดการตั้งแต่ การคัดแยกขยะภายในบ้าน การ

จัดการขยะร่วมกันของภายในหมู่บ้าน และปัญหาจากการขาดการประสานงานกันในการจัดการขยะร่วมกันของท้องถิ่นที่อยู่ข้างเคียง ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนในระดับปานกลาง และประชาชนก็รู้สึกว่ามีความเร่งด่วน และต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง

2.2 ปัญหาน้ำเสียชุมชน จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่ามีปัญหาดังนี้

- 1) ปัญหาน้ำเสียจากตลาดสดของเทศบาล ซึ่งมีบ่อพักน้ำเสียอยู่ถ้ามีฝนตกมากน้ำก็จะล้นออก ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น
- 2) น้ำทิ้งจากบ้านของประชาชน ไม่มีการบำบัดเบื้องต้นก่อนที่จะปล่อยสู่รางระบายน้ำ และลำเหมืองสาธารณะ
- 3) เทศบาลตำบลหางดง ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของตำบล
- 4) ปัญหารางระบายน้ำอุดตัน เหม็น และมีน้ำท่วมขังเนื่องจากช่องระบายน้ำที่ข้าม

ถนนมีเพียง 2 จุด บริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอและหน้าวัดทรายมูล

โดยสามารถแยกปัญหาน้ำเสียชุมชนที่เกิดขึ้นในแต่ละหมู่บ้านในเขตเทศบาลตำบลหางดง จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่ม (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 2) ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านท้าวคำวัง พบว่า ไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนใหญ่จะเป็นน้ำท่วมขังมากกว่า ซึ่งบางปีเคยท่วมสูงประมาณ 1 เมตร สาเหตุน่าจะมาจากการระบายน้ำไม่ทัน อยากให้เทศบาลสร้างฝายกั้นน้ำให้ น้ำจะได้ไม่ท่วมอีก

หมู่ที่ 2 บ้านล้อง พบว่า มีปัญหาน้ำเน่าเสียจากการล้างในตลาดส่งกลิ่นเหม็น เกิดบริเวณตลาดสดของเทศบาล ไม่มีการบำบัดน้ำก่อนปล่อยลงรางของเทศบาลเลย

หมู่ที่ 3 บ้านกำแพงงาม พบว่า ไม่ค่อยพบปัญหา ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะต่อท่อลงรางระบายน้ำที่ทางเทศบาลทำให้ และก็จะไหลไปลงลำเหมืองซอยเล็ก ๆ ในหมู่บ้าน จนไหลไปรวมกับลำเหมืองจอมทอง

หมู่ที่ 4 บ้านทรายมูล พบว่า จะมีปัญหาเฉพาะเรื่องน้ำท่วมในช่วงเวลาที่ฝนตกหนักมาก ๆ เนื่องจากถนนสร้างใหม่สูงกว่าบ้านของประชาชน ภายในหมู่บ้านมีรางระบายน้ำ ซึ่งต่อไปลงลำเหมืองสันป่าตอง

หมู่ที่ 5 บ้านแม่จักษ์ พบว่า ไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนใหญ่จะพบปัญหาเกี่ยวกับน้ำท่วมขังในบ้านเวลาที่ฝนตกหนัก เนื่องจากมีการสร้างถนนสูงกว่าบ้านที่อยู่อาศัยของประชาชน ส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือนร้อนต้องนำกระสอบทรายมากั้นน้ำเวลาฝนตกมาก ๆ

หมู่ที่ 9 บำรุง พบว่า ไม่มีปัญหา เนื่องจากในหมู่บ้านไม่มีโรงงาน และชาวบ้านส่วนใหญ่ก็มีบ่อซึม หน้าบ้านก็จะมีรางระบายน้ำฝน และในหมู่ที่ 9 ส่วนใหญ่เป็นคนพื้นเมืองเดิม บ้านกระจายห่าง ๆ และมีบริเวณบ้านมากจึงไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องน้ำเสีย คิดว่าประชาชนสามารถจัดการน้ำเสียเองได้

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัญหาน้ำเสียชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหางดง (n = 150)

เงื่อนไข ความเกี่ยวข้องของปัญหาน้ำเสียชุมชน	จำนวน(ร้อยละ)
ก. บริเวณที่เกิดปัญหาน้ำเสียชุมชน	
ท่อระบายน้ำภายในชุมชน (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	42(28)
ตลาดสด (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	18(12)
ลำเหมืองสาธารณะ (เลือกตอบเพียงแห่งเดียว)	12(8)
ท่อระบายน้ำและตลาดสด (เลือกตอบ 2 แห่ง)	33(22)
ท่อระบายน้ำและโรงฆ่าสัตว์ (เลือกตอบ 2 แห่ง)	12(8)
ท่อระบายน้ำ ตลาดสด และลำเหมือง (เลือกตอบ 3 แห่ง)	18(12)
อื่น ๆ	15(10)
ข. ผู้ที่เป็นสาเหตุของปัญหาน้ำเสียชุมชน	
ประชาชนภายในชุมชน (เลือกตอบเพียง 1 ข้อ)	90(60)
ประชาชนจากภายในและภายนอกชุมชน (เลือกตอบ 2 ข้อ)	21(14)
ประชาชนจากภายในและภายนอกและเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เทศบาล (เลือกตอบ 3 ข้อ)	15(10)
ค. แหล่งที่ทำให้เกิดน้ำเสีย	
น้ำจากการซักล้าง	132(88)
น้ำฝน	18(12)

- หมายเหตุ – เลือกตอบแห่งเดียว หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว
 – เลือกตอบ 2 แห่ง หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบทั้ง 2 ตัวเลือก
 – เลือกตอบ 3 แห่ง หมายถึง ผู้ให้ข้อมูลเลือกตอบทั้ง 3 ตัวเลือก

ตามผลในตารางที่ 10 แสดงว่า ปัญหาหน้าเสี้ยชุมชน เช่น เรื่องน้ำเน่าเหม็น น้ำท่วมขัง ในชุมชน ส่วนใหญ่เกิดบริเวณท่อระบายน้ำ ร้อยละ 28 รองลงมาเกิดบริเวณ ท่อระบายน้ำและตลาดสด ร้อยละ 22 เกิดบริเวณตลาดสด ร้อยละ 12 เกิดบริเวณท่อระบายน้ำตลาดสดและลำเหมืองสาธารณะ ร้อยละ 12 เกิดบริเวณ ลำเหมืองสาธารณะ ร้อยละ 8 เกิดบริเวณ ท่อระบายน้ำและ โรงฆ่าสัตว์ ร้อยละ 8 เกิดบริเวณ ตลาดสด ลำเหมืองและ โรงฆ่าสัตว์ ร้อยละ 6 และเกิดบริเวณ ตลาดสดและภายในบ้าน ของประชาชน ร้อยละ 4 ส่วนใหญ่คิดว่าปัญหาน้ำเสี้ยชุมชน มีสาเหตุมาจากประชาชนภายในชุมชน ร้อยละ 60 รองลงมามีสาเหตุมาจากประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ร้อยละ 14 มีสาเหตุมาจากประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ/เทศบาล ร้อยละ 10 มีสาเหตุมาจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ร้อยละ 8 มีสาเหตุมาจากพ่อค้า แม่ค้า ร้อยละ 6 และมีสาเหตุมาจากประชาชนภายนอกชุมชน ร้อยละ 2 น้ำเสี้ยที่เกิดในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นน้ำเสี้ยจากการซักล้างและกิจกรรมภายในครัวเรือน ร้อยละ 88 และน้ำเสี้ยที่เกิดจากน้ำฝน ร้อยละ 12

ตารางที่ 11 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อลักษณะปัญหาน้ำเสี้ยชุมชน (n = 150)

ลักษณะปัญหาน้ำเสี้ยชุมชน	ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา					
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	WMS	การแปลผล
ด้านความรุนแรงของปัญหา	15	39	72	24	2.7	ปานกลาง
ด้านความเร่งด่วนในการจัดการปัญหา	12	39	66	33	2.8	ปานกลาง
ด้านความต้องการในการจัดการปัญหา	12	24	63	51	3.02	ปานกลาง
ด้านผลกระทบต่อตนเอง	12	48	66	24	2.68	ปานกลาง
ด้านผลกระทบต่อชุมชน	6	42	63	39	2.9	ปานกลาง

หมายเหตุ WMS หมายถึง น้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของประชาชน และรายละเอียดของการแปลผลสามารถเทียบได้จากบทที่ 3 (เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา)

ตามผลในตารางที่ 11 แสดงว่า ความรู้สึกของประชาชนเกี่ยวกับความรุนแรงของปัญหาน้ำเสี้ยชุมชน ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามี ความรุนแรงในระดับปานกลาง จำนวน 72 คน รองลงมา รู้สึกว่ามี ความรุนแรงในระดับน้อย จำนวน 39 คน รู้สึกว่ามี ความรุนแรงในระดับมาก จำนวน 24 คน และรู้สึกที่ไม่มี

ความรุนแรง จำนวน 15 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่ามีปัญหาที่มีความรุนแรงในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.7)

ความเร่งด่วนในการจัดการปัญหา ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีความเร่งด่วนในระดับปานกลาง จำนวน 66 คน รองลงมารู้สึกว่ามีความเร่งด่วนในระดับน้อย จำนวน 39 คน รู้สึกว่ามีความเร่งด่วนในระดับมาก จำนวน 33 คน และรู้สึกว่าไม่มีความเร่งด่วน จำนวน 12 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่ามีเร่งด่วนในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.8)

ความต้องการในการจัดการปัญหา ส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง จำนวน 63 คน รองลงมารู้สึกว่ามีความต้องการในระดับมาก จำนวน 51 คน รู้สึกว่ามีความต้องการในระดับน้อย จำนวน 24 คน และรู้สึกว่าไม่มีความต้องการในการจัดการ จำนวน 12 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่ามีความต้องการในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.02)

ผลกระทบของปัญหาน้ำเสียชุมชน เช่น เรื่องน้ำเน่าเหม็น น้ำท่วมขัง ต่อตนเอง ส่วนใหญ่รู้สึกว่าไม่มีผลกระทบในระดับปานกลาง จำนวน 66 คน รองลงมารู้สึกว่ามีผลกระทบในระดับน้อย จำนวน 48 คน รู้สึกว่ามีผลกระทบในระดับมาก จำนวน 24 คน และรู้สึกว่าไม่มีผลกระทบ จำนวน 12 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่ามีผลกระทบต่อตนเองในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.68)

ผลกระทบของปัญหาน้ำเสียชุมชน เช่น เรื่องน้ำเน่าเหม็น น้ำท่วมขัง ต่อประชาชนในชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามีผลกระทบต่อประชาชนในระดับปานกลาง จำนวน 63 คน รองลงมา รู้สึกว่ามีผลกระทบในระดับน้อย จำนวน 42 คน รู้สึกว่ามีผลกระทบในระดับมาก จำนวน 39 คน และรู้สึกว่าไม่มีผลกระทบ จำนวน 6 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ประชาชนรู้สึกว่ามีปัญหาที่มีผลกระทบต่อชุมชนในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.9)

ปัญหาน้ำเสียชุมชนในเขตเทศบาลตำบลหางดง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 3) พบว่า

1. เทศบาลยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลเอง ส่วนใหญ่น้ำจากครัวเรือนจะไหลลงรางระบายน้ำแล้วไหลมารวมกันที่เหมืองสาธารณะ แล้วก็ไหลออกนอกหมู่บ้าน
2. ในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขังในเขตเทศบาลเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีน้ำไหลมาจากพื้นที่ข้างเคียงเป็นจำนวนมาก ทำให้ท่อระบายน้ำไม่ทัน

ปัญหาน้ำเสียชุมชนในพื้นที่ท้องถื่นข้างเคียง จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ท้องถื่นข้างเคียง (ภาค
ผนวก ก กลุ่มที่ 4) พบว่า

องค์การบริหารส่วนตำบลหางดง พบว่า ไม่มีปัญหาน้ำเสียจากชุมชน ในเขตรับผิดชอบยังไม่มี
รางระบายน้ำ มีแต่ลำเหมือง ส่วนใหญ่จะไม่มีน้ำเสียออกมาจากครัวเรือน

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน พบว่า ไม่มีปัญหาน้ำเสียจากชุมชน เนื่องจากประชาชน
ปล่อยน้ำลงสู่ลำเหมืองในหมู่บ้านได้

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแก้ว พบว่า ไม่มีปัญหาน้ำเสียจากชุมชน แต่มีน้ำท่วมขังเกือบ
ทุกปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน

ตารางที่ 12 แสดงปัญหาน้ำเสียชุมชนจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขต
เทศบาลตำบลหางดง

ประเด็น	คณะผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่เทศบาล ตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลาก หลายกลุ่มในเขต เทศบาลตำบล หางดง	เจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาค รัฐ	เจ้าหน้าที่ หน่วยงานท้อง ถื่นข้างเคียง
1. ปัญหากลิ่น เหม็นน้ำเสียจาก ตลาดสดของเทศ บาล	ปัญหากลิ่นเหม็น น้ำเสียจากตลาด สดของเทศบาล ซึ่งมีบ่อพักน้ำเสีย อยู่ถ้ามีฝนตกมาก น้ำก็จะล้นออก ทำ ให้เกิดกลิ่นเหม็น	ปัญหาน้ำเน่าเสีย ส่วนใหญ่เกิดขึ้น ในบริเวณตลาด สดเทศบาล	-	ในพื้นที่ไม่มี ปัญหาน้ำเสีย ชุมชน
2. น้ำเสียจากบ้าน ของประชาชนที่ ไม่มีการบำบัด ก่อนปล่อย	น้ำเสียจากบ้าน ของประชาชนที่ ไม่มีการบำบัด ก่อนปล่อยสู่ราง ระบายน้ำและลำ เหมืองสาธารณะ	-	-	แต่ชาวบ้านยัง ไม่มีการบำบัด น้ำเสีย

ตารางที่ 12 แสดงปัญหาน้ำเสียชุมชนจากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตเทศบาลตำบลหางดง (ต่อ)

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง	เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง
3. เทศบาลยังไม่มีระบบรวมน้ำเพื่อบำบัดน้ำเสีย	เทศบาลตำบลหางดง ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของตำบล	-	เทศบาลยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลเอง	อบต. ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม
3. ปัญหาเกี่ยวกับรางระบายน้ำอุดตัน เหม็น และมีน้ำท่วมขัง	มีปัญหาเกี่ยวกับรางระบายน้ำอุดตัน เหม็น และมีน้ำท่วมขัง	ปัญหาน้ำท่วมขังเวลาที่มีฝนตกหนัก เนื่องจากมีการสร้างถนนสูงกว่าบ้านที่อยู่อาศัยและการระบายน้ำไม่ทันส่งผลให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนต้องนำกระสอบทรายมากั้นน้ำ	ในช่วงฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขังในเขตเทศบาลเป็นจำนวนมาก	มีน้ำท่วมขังเกือบทุกปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน

โดยสรุปปัญหาน้ำเสียชุมชนพบปัญหาน้ำเน่าเสียจากตลาดส่งกลิ่นเหม็น น้ำเสียระดับครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำเสียจากการชักล้างและกิจกรรมภายในครัวเรือนของประชาชนที่ไม่มีการบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นก่อนปล่อยลงรางของเทศบาล และเทศบาลยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมก่อนที่จะปล่อยน้ำออกนอกเขตเทศบาล ปัญหาน้ำเสียชุมชนเป็นปัญหาที่ประชาชนรู้สึกว่าเป็นปัญหาที่รุนแรง ส่งผลกระทบต่อประชาชนและชุมชนในระดับปานกลาง และประชาชนก็รู้สึกว่ามีความเร่งด่วนและต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับปานกลาง

ตอนที่ 2 บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหา ตลอดจน ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

2.1 บทบาทและความสัมพันธ์ของคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง จากการสนทนากลุ่มกับคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่า นโยบายการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลหางดง คือการดำเนินงานและจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเทศบาลกับประชาชนในการทำให้เทศบาลตำบลหางดงเป็นเมืองน่าอยู่ สะอาด สงบร่มเย็น และสร้างความประทับใจแก่ผู้ที่ผ่านมาหรือแวะมาเยี่ยมชม การดำเนินงานต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก การพัฒนาเทศบาลให้เข้าลักษณะ เมืองน่าอยู่ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นและคุณภาพชีวิตของประชาชนรวมทั้งเพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน เทศบาลจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากงบประมาณด้านสิ่งแวดล้อมยังได้รับการจัดสรรน้อย และมีจำกัด ซึ่งเทศบาลมีบทบาทและความสัมพันธ์ในการจัดการ ดังนี้

1) เทศบาลมีแผนงานที่จะดำเนินการจัดทำโครงการคัดแยกขยะในทุกหมู่บ้านเพื่อเป็นการลดปริมาณขยะที่ต้องจากเอกชนในการนำไปกำจัดให้น้อยกว่าวันละ 6 ตัน ทำแผนในการเพิ่มรถยนต์ในการจัดเก็บ และเพิ่มคนงานในการเก็บขน จัดหาสถานที่สำหรับจัดการขยะของเทศบาล โดยได้กำลังประสานงานกับ อบต.น้ำแพร่ เพื่อขอใช้สถานที่แต่ยังติดตรงงบประมาณในการปรับปรุงพื้นที่ สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนโดยการจัดอบรมและศึกษาดูงาน ในส่วนของน้ำเสียชุมชนนั้น บังคับให้อาคารพาณิชย์ และอาคารสาธารณะที่สร้างใหม่จำเป็นต้องมีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียก่อนจึงจะอนุญาตให้มีการก่อสร้าง วางแผนในการขุดลอกลำเหมือง และแนะนำประชาชนทำถังบำบัดน้ำเสีย

2) ความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่เทศบาลกับประชาชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน ประชาชนให้ความร่วมมือแก่เทศบาลในการทำกิจกรรมดีมาก โดยมีกิจกรรมในชุมชนที่ทำร่วมกัน ได้แก่ การรณรงค์ปราบปรามยาเสพติด การรณรงค์ตามวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา ส่งเสริมกีฬาและกิจกรรมวันเด็ก งานจัดระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมโดยรณรงค์รักษาความสะอาด สนับสนุนการศึกษาและกิจกรรมผู้สูงอายุ การรณรงค์ด้านความปลอดภัย

3) กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองคิดว่าจะจะเป็นทุกคนที่ทำให้เกิดปัญหาขึ้นมา ได้แก่ ประชาชน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน พ่อค้า แม่ค้า และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมทั้งคนจากภายนอกที่เข้ามาในเขตเทศบาล

4) ที่ผ่านมา เทศบาลมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาโดย เทศบาลซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบความสะอาดและความเรียบร้อยในเขตเทศบาล ได้ออกเทศบัญญัติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย โดยได้เก็บค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะมูลฝอยจากประชาชนหลังคาเรือนละ 30 บาท ในส่วนตลาดและร้านค้าขนาดใหญ่ก็เก็บเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการจ้างขนไปกำจัด และเทศบาลเองก็ได้ให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะผ่านทางผู้นำชุมชน ทางเทศบาลเคยประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียงให้มีการจัดเก็บแล้วไปรวมกันกำจัดที่เขตตำบลน้ำแพร่แล้ว แต่ประชาชนในตำบลน้ำแพร่ไม่ยอมรับ จึงยังไม่ได้ดำเนินการต่อ การกำจัดขยะ เทศบาลตำบลหางดงได้ร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่ ในการจัดหาพื้นที่สำหรับดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะไว้หลายแห่ง แต่พื้นที่ที่จัดหาไว้เป็นพื้นที่ที่หน่วยราชการอื่นเป็นผู้ดูแล การดำเนินงานได้แยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 โครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบ Sanitary Landfill ในเนื้อที่ 625 ไร่ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติกิ่งอำเภอคอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ (มีพื้นที่สำรองอีกหนึ่งแห่งที่อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่) ส่วนที่ 2 คือ โครงการก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะ ซึ่งจะมีการติดตั้งเครื่องอัดขยะมูลฝอยพร้อมอุปกรณ์การอัดแยกขยะขนาด 40-50 ตันต่อชั่วโมง การดำเนินงานทั้งสองส่วนเริ่มในปีงบประมาณ 2545 โดยใช้งบประมาณจากเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนหนึ่ง และส่วนที่เหลือเป็นงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยการดำเนินงานปีงบประมาณ 2545-2546 จะเป็นการสำรวจ ออกแบบรายละเอียดระบบกำจัดมูลฝอยแบบ Sanitary Landfill และก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบ ก่อสร้างสถานีขนถ่ายขยะพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและสะพานชั่งน้ำหนักรวมทั้งก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียจากขยะแบบชีวภาพพร้อมระบบฉีดน้ำแรงดันสูง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานแล้ว แต่การดำเนินงานก่อสร้างก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเรื่องพื้นที่กำจัดขยะได้ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติกิ่งอำเภอคอยหล่อ ซึ่งได้ขอใช้เป็นพื้นที่ดำเนินการโครงการก่อสร้างระบบกำจัดขยะนั้น ราชพัสดุซึ่งเป็นผู้ดูแล ได้อนุมัติให้กองบัญชาการทหารสูงสุดใช้ประโยชน์ไปแล้ว แม้ว่าขณะนี้กองบัญชาการทหารสูงสุดจะยังไม่ได้เข้าไปใช้ประโยชน์ แต่ก็จะต้องรอให้กองบัญชาการทหารสูงสุดส่งคืนพื้นที่ดังกล่าวให้แก่ราชพัสดุก่อน ราชพัสดุจึงจะพิจารณาว่าจะอนุญาตให้เทศบาลนครเชียงใหม่ใช้ที่ดินดังกล่าวตามที่ขอไปหรือไม่ ดังนั้น ขณะนี้จึงยังไม่สามารถระบุได้ว่าจะได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวดำเนินการตามแผนจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะแบบครบวง

จรของจังหวัดเชียงใหม่ หรือไม้และเมื่อใด ซึ่งก็เป็นผลทำให้การดำเนินงานก่อสร้างระบบกำจัดขยะตามแผนจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะแบบครบวงจรยังไม่สามารถดำเนินการได้

5) บทบาทในการจัดการปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน โดยประชาชนในแต่ละหลังคาเรือนให้ความร่วมมือในการนำขยะมาทิ้งอย่างเป็นระเบียบที่ถังขยะที่ทางเทศบาลจัดให้ แล้วเทศบาลก็ให้พนักงานจัดเก็บขยะของเทศบาลมาจัดเก็บขยะให้ประชาชน แต่ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีการคัดแยกขยะก่อนที่จะนำมาทิ้งในถังขยะ การทำโครงการเพื่อของบประมาณจากทางเทศบาลมีผู้สูงอายุในหมู่ที่ 3 บ้านกำแพงงาม ได้ทำโครงการปู้หมักอินทรีย์เข้ามาของบ แต่ยังไม่มีการที่จะจัดการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ถ้าทางเทศบาลทำโครงการประชาชนก็จะเข้าร่วมโครงการในการจัดการ ถ้าไม่มีโครงการก็จะไม่ได้เข้าร่วมในการจัดการปัญหา ในส่วนของปัญหาน้ำเสียชุมชน ประชาชนจะปล่อยน้ำเสียลงรางระบายน้ำของเทศบาล แล้วน้ำก็จะไหลลงเหมืองจอมทอง ไปเหมืองแม่จ๊ก แล้วไหลออกนอกเขตเทศบาลต่อไป

6) ความพร้อมของเทศบาลในการที่จะให้การสนับสนุนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในด้านงบประมาณตอนนี้นำไปเน้นด้านการก่อสร้างสาธารณูปโภคก่อน ในอนาคตคิดว่าจะแบ่งมาจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจุบันทางเทศบาลก็ต้องแบกรับค่าจัดการขยะให้ประชาชนอยู่แล้ว ด้านแรงงาน คนงานในการจัดเก็บยังมีไม่เพียงพอ ซึ่งคนงานที่จัดเก็บส่วนหนึ่งต้องนำไปช่วยในการเก็บกวาดถนนในตำบลด้วย ด้านวัสดุอุปกรณ์ มีการตั้งงบประมาณในการจัดซื้อไว้ทุกปี แต่ยังไม่เพียงพอ ของเก่าที่มีอยู่ก็เกิดการชำรุดเสียหาย ยังไม่สามารถซื้อถังขยะสำหรับการคัดแยกประเภทได้ร่วมกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ การแยกขยะถ้าให้ชุมชนดำเนินการเองคิดว่าพร้อมที่จะทำได้ แต่ถ้าให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการคิดว่ายังมีบุคลากรไม่เพียงพอที่จะทำ

7) ที่ผ่านมามีหน่วยงาน,องค์กรที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมบทบาทในการจัดการปัญหาโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม เคยเข้ามาประสานจะสนับสนุนงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย ให้ทางเทศบาลหาพื้นที่ในการจัดการขยะ แต่ก็ยังไม่สามารถที่จะจัดหาพื้นที่ได้ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดเชียงใหม่เคยประชุมกันแล้วแบ่งพื้นที่ในการจัดการขยะของจังหวัดเชียงใหม่ออกเป็น 3 เขต โดยเขตหางดงตกลงกันว่าจะนำขยะไปจัดการฝังกลบที่ อ.จอมทอง แต่ติดปัญหาเรื่องพื้นที่ จึงยังไม่สามารถดำเนินการต่อ และปัจจุบันก็มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่คอยสนับสนุนและเป็นพี่เลี้ยงให้ คิดว่าในการจัดการปัญหา ชุมชนจำเป็นต้องเข้าร่วมในการจัดการจึงจะสำเร็จ แต่ปัจจุบันชุมชนมีส่วนร่วมน้อย

8) ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงในการดำเนินการจัดการปัญหา ทักษะจิตของประชาชนยังไม่ถูกต้อง ไม่ต้องการให้ใช้

พื้นที่ในตำบลเป็นที่ฝังกลบขยะหรือเผาขยะ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ยังไม่เพียงพอในการจัดการปัญหาได้อย่างเป็นระบบ

2.2 บทบาทและความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน/ประชาชนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

2.2.1 บทบาทและความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่ม (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 2) พบว่า

1) ความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชนกับประชาชนภายในและภายนอกหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กันดี เวลาถึงงานก็ร่วมมือกันดี โดยถ้าเป็นประชาชนทั่วไปจะให้ความร่วมมือดี แต่ถ้าเป็น กลุ่มข้าราชการ กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า จะให้ความร่วมมือน้อย และ และกิจกรรมในหมู่บ้านด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำร่วมกันก็มีโครงการหน้าบ้าน นามอง ที่มีกิจกรรมรงค์ทำความสะอาดภายในบ้านและหน้าบ้านของตนเองให้นามอง ไม่ให้มีเศษขยะอยู่หน้าบ้าน

2) ผู้นำชุมชนเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองด้วย

3) ที่ผ่านมานำชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาโดยได้เข้าร่วมประชุมกับทางเทศบาล มีการเสนอปัญหา และแจ้งให้เทศบาลมาแก้ไขให้ทั้งเรื่องขยะและน้ำท่วมขัง ประชาสัมพันธ์และเชิญชวนให้ประชาชนร่วมโครงการหน้าบ้านนามอง ซึ่งเป็นการรักษาความสะอาดทั้งในบ้านของตนเอง จัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณ ได้แก่ โครงการปฎิหมักจุลินทรีย์ และใช้ใส่เดือนดินในการย่อยสลายขยะเปียก

4) ความพร้อมของหมู่บ้านในการจัดการ ปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชน ทุกหมู่บ้านยังขาดความพร้อมทุกด้าน ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอ ร่วมกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ การแยกขยะ

5) ยังไม่มีหน่วยงาน,องค์กรที่เข้ามาส่งเสริมมีบทบาทของผู้นำชุมชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นชุมชนจึงจำเป็นต้องเข้าร่วมในการจัดการปัญหา เพื่อที่จะสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจุบันประชาชนมีส่วนร่วมน้อยเนื่องจาก ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการ ผู้นำชุมชนเคยไปอบรม แต่ยังไม่ค่อยได้มาถ่ายทอดให้ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

6) ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมของผู้นำชุมชน พบว่า ในหมู่บ้านยังไม่มี การจัดการขยะเป็นของหมู่บ้านเอง ต้องรอให้เทศบาลมาเก็บขนเพียงอย่างเดียว และขาดอุปกรณ์ในการสนับสนุนประชาชนในการจัดการขยะ เช่น ถังขยะที่สามารถแยกประเภท

2.2.2 บทบาทและความสัมพันธ์ของประชาชนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหางดง จำนวน 150 คน พบว่า ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนภายในชุมชนส่วนใหญ่ พึ่งพาอาศัยกัน ร้อยละ 66 และต่างคนต่างอยู่ ร้อยละ 34 ความสัมพันธ์ของประชาชนในหมู่บ้านตนเองกับหมู่บ้านอื่น และตำบลอื่นในอำเภอหางดงมีสภาพพอสรุปได้ โดยส่วนใหญ่ พึ่งพาอาศัยกัน ร้อยละ 66 รองลงมาต่างคนต่างอยู่ ร้อยละ 32 และขัดแย้งกัน ร้อยละ 2 ขณะที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ส่วนใหญ่มีการจัดการนำไปทิ้งในถังขยะที่ทางเทศบาลจัดให้ ร้อยละ 82 รองลงมา นำไปเผา/ฝังในที่ของตนเอง ร้อยละ 14 และแยกขยะเพื่อนำไปขาย ร้อยละ 4 สาเหตุสำคัญที่สุดที่ไม่คัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีถังขยะรองรับแยกประเภทขยะ ร้อยละ 52 รองลงมา ระบุว่าเคยคัดแยกขยะแล้วแต่ไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ เช่น การรับซื้อขยะ ร้อยละ 24 ระบุว่าถังถังขยะที่ทางเทศบาลจัดให้ก็สะดวกสบายอยู่แล้ว ร้อยละ 20

ในส่วนของการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ส่วนใหญ่ประชาชนมีการจัดการโดยต่อท่อระบายน้ำเสียทั้งหมดลงรางระบายน้ำของเทศบาล/เหมืองสาธารณะ ร้อยละ 44 รองลงมาต่อท่อระบายน้ำเสียทั้งหมดลงบ่อพักของตนเอง ร้อยละ 38 แยกท่อระบายน้ำเสียระหว่างน้ำจากการซักล้างและน้ำฝน ร้อยละ 14 และต่อท่อระบายน้ำเสียทั้งหมดลงส่วนหลังบ้าน ร้อยละ 4 ประชาชนส่วนใหญ่ทราบแหล่งข้อมูลความรู้เรื่องการจัดการขยะ/น้ำเสียจาก เทศบาล/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน ร้อยละ 36 รองลงมาทราบจากสื่อต่างๆ เช่น ทีวี วิทยุ หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 22

สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ต้องการสนับสนุนจากเทศบาลในการจัดการขยะ/น้ำเสีย ส่วนใหญ่ต้องการอุปกรณ์ในการจัดการ เช่น ถังขยะแยกประเภท ร้อยละ 46 รองลงมาต้องการงบประมาณ ร้อยละ 26 ต้องการผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ร้อยละ 12 คังรายละเอียดในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบทบาทและความสัมพันธ์ของ
ประชาชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง (n=150)

บทบาทและความสัมพันธ์	จำนวน(ร้อยละ)
ก. ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนภายในชุมชน	
พึ่งพาอาศัยกัน	99(66)
ต่างคนต่างอยู่	51(34)
ข. ความสัมพันธ์ของประชาชนต่อคนภายนอกชุมชน	
พึ่งพาอาศัยกัน	99(66)
ต่างคนต่างอยู่	48(32)
ขัดแย้งกัน	3(2)
ค. การจัดการขยะในครัวเรือน	
เผา/ฝังในที่ของตนเอง	21(14)
นำไปทิ้งในถังขยะที่เทศบาลจัดให้	123(82)
แยกขยะเพื่อนำไปขาย	6(4)
ง. สาเหตุที่ไม่คัดแยกขยะ	
ไม่มีถังขยะรองรับแยกประเภทขยะ	78(52)
เคยคัดแยกแล้วแต่ไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ	36(24)
การทิ้งถังขยะที่เทศบาลจัดให้สะดวกอยู่แล้ว	30(20)
อื่น ๆ	6(4)
จ. การจัดการน้ำเสียในครัวเรือน	
ต่อท่อลงบ่อพัก	57(38)
ปล่อยลงรางระบายน้ำ/เหมือง	66(44)
อื่น ๆ	27(18)
ช. แหล่งข้อมูลความรู้	
เทศบาล/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน	54(36)
สื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์	33(22)
อื่น ๆ	63(42)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบทบาทและความสัมพันธ์ของ
ประชาชนในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง (n=150) (ต่อ)

บทบาทและความสัมพันธ์	จำนวน(ร้อยละ)
จ. สิ่งสนับสนุนที่ประชาชนต้องการ	
ผู้ให้คำปรึกษา	18(12)
อุปกรณ์ในการจัดการ	69(46)
งบประมาณ	39(26)
อื่น ๆ	24(16)

บทบาทที่ประชาชนคิดว่าผู้เกี่ยวข้องมีการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง ในส่วนของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกัปัญหาขยะ/น้ำเสีย ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง จำนวน 75 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีความเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.9) ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง จำนวน 69 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีความเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.62) ส่วนใหญ่รู้สึกว่ผู้นำชุมชน/ประชาชนเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง จำนวน 60 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีความเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.6) ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่/ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียงเกี่ยวข้องในระดับปานกลาง จำนวน 57 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีความเกี่ยวข้องในระดับน้อย (ค่า WMS = 2.32)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง จำนวน 75 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3) ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง จำนวน 78 คนจากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.74) ส่วนใหญ่รู้สึกว่ผู้นำชุมชน/ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง จำนวน 72 คนจากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.58) ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่/ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียงมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง จำนวน 60 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า มีส่วนร่วมในระดับน้อย (ค่า WMS = 2.36)

ในส่วนของคุณีความสามารถในการจัดการปัญหาของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีขีดความสามารถในระดับมาก จำนวน 54 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกรของประชาชน พบว่ มีขีดความสามารถในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3) ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐมีขีดความสามารถในระดับปานกลาง จำนวน 63 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกรของประชาชน พบว่ มีขีดความสามารถในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.86) ส่วนใหญ่รู้สึกว่ผู้นำชุมชน/ประชาชนมีขีดความสามารถในระดับปานกลาง จำนวน 63 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกรของประชาชน พบว่ มีขีดความสามารถในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.74) ส่วนใหญ่รู้สึกว่เจ้าหน้าที่/ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียงมีขีดความสามารถในระดับปานกลาง จำนวน 57 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกรของประชาชน พบว่ มีขีดความสามารถในระดับน้อย (ค่า WMS = 2.42) ดังรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของประชาชน (n=150)

บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา					WMS	การแปลผล
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก			
ก. ความเกี่ยวข้องกับปัญหา							
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	6	36	75	33	2.9	ปานกลาง	
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	12	51	69	18	2.62	ปานกลาง	
ผู้นำชุมชน/ประชาชน	18	48	60	24	2.6	ปานกลาง	
ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียง	33	48	57	12	2.32	น้อย	
ข. การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา							
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	9	24	75	42	3	ปานกลาง	
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	9	42	78	21	2.74	ปานกลาง	
ผู้นำชุมชน/ประชาชน	21	39	72	18	2.58	ปานกลาง	
ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียง	36	39	60	15	2.36	น้อย	

ตารางที่ 14 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการ
ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของประชาชน (n=150) (ต่อ)

บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา					การแปลผล
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	WMS	
ค. ชัดความสามารถในการจัดการปัญหา						
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	9	36	51	54	3	ปานกลาง
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	6	45	63	36	2.86	ปานกลาง
ผู้นำชุมชน/ประชาชน	12	45	63	30	2.74	ปานกลาง
ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียง	30	45	57	18	2.42	น้อย

หมายเหตุ WMS หมายถึง น้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของประชาชน และรายละเอียดของการแปลผลสามารถเทียบได้จากบทที่ 3 (เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา)

บทบาทที่ประชาชนคิดว่าผู้เกี่ยวข้องควรจะมีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง ในส่วนของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัญหาขยะ/น้ำเสีย ส่วนใหญ่รู้สึกว่าการที่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก จำนวน 90 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่า WMS = 3.56) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าการที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก จำนวน 87 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่า WMS = 3.52) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าการที่ผู้นำชุมชน/ประชาชนควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก จำนวน 84 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่า WMS = 3.44) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าการที่ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียงควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก จำนวน 75 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมี ความเกี่ยวข้องในระดับมาก (ค่า WMS = 3.32)

ในส่วนการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่รู้สึกว่าการที่เจ้าหน้าที่ของเทศบาลควรจะมี ส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 99 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมี ส่วนร่วมในระดับมาก (ค่า WMS = 3.66) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าการที่เจ้าหน้าที่

หน่วยงานภาครัฐควรมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 87 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ย ความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีส่วนร่วมในระดับมาก (ค่า WMS = 3.54) ส่วนใหญ่รู้สึก ว่าผู้นำชุมชน/ประชาชนควรมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 84 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีส่วนร่วมในระดับมาก (ค่า WMS = 3.48) ส่วนใหญ่รู้สึก ว่าเจ้าหน้าที่/ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียงควรมีส่วนร่วมในระดับมาก จำนวน 72 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีส่วนร่วมในระดับมาก (ค่า WMS = 3.34)

ในส่วนขีดความสามารถในการจัดการปัญหาของผู้เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่เทศบาลควรมีขีดความสามารถในระดับมาก จำนวน 117 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีขีดความสามารถในระดับมาก (ค่า WMS = 3.72) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐควรมีขีดความสามารถในระดับมาก จำนวน 93 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีขีดความสามารถในระดับมาก (ค่า WMS = 3.56) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าผู้นำชุมชน/เจ้าหน้าที่ภาครัฐควรมีขีดความสามารถในระดับมาก จำนวน 99 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีขีดความสามารถในระดับมาก (ค่า WMS = 3.56) ส่วนใหญ่รู้สึกว่าเจ้าหน้าที่/ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียงควรมีขีดความสามารถในระดับมาก จำนวน 81 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรมีขีดความสามารถในระดับมาก (ค่า WMS = 3.42) ดังรายละเอียดในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรจะมีปฏิบัติในการ
จัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของประชาชน (n=150)

บทบาทที่ควรจะมีปฏิบัติในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	ระดับความคิดเห็นต่อปัญหา					การแปลผล
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	WMS	
ก. ความเกี่ยวข้องกับปัญหา						
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	-	6	54	90	3.56	มาก
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	-	9	54	87	3.52	มาก
ผู้นำชุมชน/ประชาชน	-	18	48	84	3.44	มาก
ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียง	3	21	51	75	3.32	มาก
ข. การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา						
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	-	-	51	99	3.66	มาก
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	-	6	57	87	3.54	มาก
ผู้นำชุมชน/ประชาชน	-	12	54	84	3.48	มาก
ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียง	-	15	63	72	3.38	มาก
ค. ซีดความสามารถในการจัดการปัญหา						
เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	-	9	24	117	3.72	มาก
เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	-	9	48	93	3.56	มาก
ผู้นำชุมชน/ประชาชน	-	15	36	99	3.56	มาก
ประชาชนท้องถิ่นข้างเคียง	-	18	51	81	3.42	มาก

หมายเหตุ WMS หมายถึง น้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของประชาชน และรายละเอียดของการแปลผล
สามารถเทียบได้จากบทที่ 3 (เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา)

โดยสรุป ประชาชนรู้สึกว่ามีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรจะมีขีดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับมาก แต่ปัจจุบัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด
ควรจะมีขีดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับน้อยถึงปาน
กลาง

ปัญหาอุปสรรค ในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกขาดความรู้ใน
การจัดการปัญหา ร้อยละ 52 และรู้สึกไม่ขาดความรู้ในการจัดการปัญหา ร้อยละ 48 ประชาชนส่วน

ใหญ่รู้สึกไม่ขาดความสามัคคีที่จะทำให้เกิดความร่วมมือน้อย ร้อยละ 52 และรู้สึกขาดความสามัคคีซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือน้อย ร้อยละ 48 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกว่าพื้นที่ของตำบลมีมากเกินไปทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง ร้อยละ 74 และรู้สึกว่าพื้นที่ของตำบลมีมากเกินไปทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง ร้อยละ 26 ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่ามุ่งแต่ทำงาน ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม ร้อยละ 54 และไม่รู้สึกว่ามุ่งแต่ทำงาน ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม ร้อยละ 46 ประชาชนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกว่าไม่มีเงินทุนของตำบลเพื่อใช้ในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 54 และรู้สึกว่าไม่มีเงินทุนของตำบลเพื่อใช้ในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 46 ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าทุกคนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 58 และไม่รู้สึกว่าทุกคนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 42 ดังรายละเอียดในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่างประชาชนระบุถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง (n=150)

ปัญหาและอุปสรรค	มี (ร้อยละ)	ไม่มี (ร้อยละ)
ขาดความรู้ในการจัดการปัญหา	52	48
ขาดความสามัคคี	48	52
พื้นที่ของตำบลมีมาก	26	74
ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม	54	46
ไม่มีเงินทุน ในกิจกรรมสิ่งแวดล้อม	46	54
ไม่ตระหนักถึงความสำคัญ	58	42

2.3 บทบาทและความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

จากการสนทนาระหว่างกลุ่มกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ (ภาคผนวกที่ ก กลุ่มที่ 3) พบว่าในการดำเนินการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่ผ่านมา รัฐมุ่งเน้นที่การกำจัดขยะมูลฝอย ณ จุดเก็บขนและจุดที่ทำการกำจัด การจัดการขยะมูลฝอยจึงต้องใช้งบลงทุนด้านโครงสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยสูงมาก ดังนั้น ระบบกำจัดขยะที่ดำเนินงานส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดจึงเป็นระบบฝังกลบแบบถูกสุขลักษณะ ซึ่งเป็นระบบที่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำ แต่การดำเนินงานที่ผ่าน

มามากจะพบปัญหาว่า การฝังกลบไม่เป็นไปตามหลักการสุขาภิบาลที่ถูกต้อง (Sanitary) คือ มีการนำไปกำจัดโดยวิธีกองบนพื้นดิน โดยไม่ได้ฝังกลบ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา ในส่วนของหน่วยงานสาธารณสุขเองจะมีบทบาทน้อยมาก เนื่องจากปัจจุบันมีการถ่ายโอนภารกิจเกือบทั้งหมดไปให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นได้แก่ สำนักงานเทศบาลในการดำเนินการด้านสาธารณสุขทุกด้าน ซึ่งในส่วนของเทศบาลก็มีฝ่ายสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมของตนเองอยู่แล้ว หน่วยงานสาธารณสุขมีหน้าที่เป็นเพียงพี่เลี้ยงของเทศบาล ให้การสนับสนุนด้านวิชาการ และการตรวจสอบปัญหาหากมีการร้องเรียน งบประมาณดำเนินการทางท้องถิ่นก็บริหารเอง ทางหน่วยงานสาธารณสุขจะไม่มีสนับสนุนจึงไม่มีโครงการที่จะเข้าไปดำเนินการ ดังนั้นการดำเนินการต่าง ๆ จึงคิดว่าเป็นบทบาทของท้องถิ่นที่สามารถดำเนินการได้เพียงผู้เดียว ในอนาคตหน่วยงานสาธารณสุขในส่วนของคุณลากรอาจจำเป็นต้องไปบูรณาการกับหน่วยงานในท้องถิ่น ซึ่งอาจทำให้เทศบาล/อบต. มีบุคลากรเพิ่มมากขึ้น การดำเนินงานในปัจจุบันจะเน้นเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค และการรักษาพยาบาลเป็นหลัก มีการตรวจสอบร้านอาหาร ตลาดสด ให้ถูกสุขลักษณะ

2.4 บทบาทและความสัมพันธ์ของหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียงในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองร่วมกับเทศบาลตำบลหางดง

บทบาทและความสัมพันธ์ของหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียงในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองร่วมกับเทศบาลตำบลหางดง พบว่า ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลใกล้เคียงก็พบปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่ใกล้เคียงกันกับเทศบาลตำบลหางดง และมีการจัดการปัญหาที่เหมือนกันแต่มีศักยภาพในการจัดการน้อยกว่าเนื่องจากมีงบประมาณในการจัดการน้อยกว่า โดยในปัจจุบัน กำลังทำแผนในการจัดซื้อรถเก็บขยะไว้บริการจัดเก็บขยะให้ประชาชน จัดหาบริษัทเอกชนมาดำเนินการเก็บขยะให้ประชาชน พร้อมทั้งวางแผนที่จะหาสถานที่สำหรับกำจัดขยะขนาดเล็กของตนเอง โดยคิดว่าจะทำเป็นเตาเผาขยะขนาดเล็ก การจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนในเขตรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจุบันประชาชนในตำบลจะมีการจัดการกันเอง ไม่มีการคัดแยกขยะ แต่ทาง อบต. ได้มีโครงการส่งเสริมการคัดแยกขยะของประชาชนแล้ว โดยทำการคัดแยกขยะให้แต่ละหมู่บ้าน สร้างเตาเผาขยะขนาดเล็กในแต่ละหมู่บ้าน ในส่วนของน้ำเสียนั้นประชาชนก็จะมีหลุมซึมในแต่ละบ้าน และบางบ้านก็ปล่อยน้ำลงสู่ลำเหมืองและหลังบ้านโดยตรง ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชน คิดว่ายังไม่สามารถจัดการร่วมกับตำบลอื่นได้ เนื่องจากเคยมีการประชุมร่วมกันระหว่าง อบต. และเทศบาลในอำเภอหางดงทั้ง 12 แห่งแล้ว และตกลงที่จะทำที่ฝังกลบขยะที่ ตำบลน้ำแพร่ แต่ก็ต้องหยุดไป เนื่องจากชาวบ้านในตำบลน้ำแพร่ประท้วงไม่ให้มาทิ้งในเขตพื้นที่ของตน อบต. เคยทำการสำรวจความต้องการของประชาชนในการบูรณาการกิจ

ของ อบต.ไปรวมกับเทศบาลแล้ว ปรากฏว่าประชาชนในเขต อบต.ไม่ต้องการให้ยุบรวม เนื่องจากคิดว่า อบต.บริหารได้ดีแล้ว เป็นเทศบาลก็เข้าพบและเสนอปัญหาได้ยากขึ้น รวมทั้งทางเทศบาลตำบลทางคงเองก็ไม่ต้องการให้ อบต.ไปรวม เนื่องจากต้องรับผิดชอบพื้นที่มากขึ้น เฉลี่ยงบประมาณมากขึ้น

สรุปปัญหา/อุปสรรค ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า มีงบประมาณน้อย ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องในการจัดการขยะ และมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องต่อการนำขยะมาทิ้งในเขตหมู่บ้านของตน ดังรายละเอียดในตารางที่ 17

The logo of Chiang Mai University is a circular emblem. In the center is a stylized elephant standing and facing left. Above the elephant's head is a traditional Thai lamp (Lampang) with a flame. The lamp is surrounded by a sunburst pattern. The entire emblem is enclosed in a circular border. The Thai text 'มหาวิทยาลัยเชียงใหม่' is written along the top inner edge of the circle, and 'CHIANG MAI UNIVERSITY 1964' is written along the bottom inner edge. There are decorative floral motifs on the left and right sides of the circle.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 17 แสดงประเด็นของบทบาทความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการ
ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง

ประเด็น	คณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลายกลุ่มในเขตเทศบาลตำบลหางดง	เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ	เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียง
1) การกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ	ผู้บริหารเทศบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่เทศบาลเป็นผู้จัดทำแผนงาน ได้แก่ 1.1 การจัดการขยะมูลฝอยได้ทำแผนและโครงการคัดแยกขยะ การจัดหาสถานที่สำหรับจัดการขยะเพิ่มรถยนต์และบุคลากร สร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน 1.2 การจัดการน้ำเสียชุมชน บังคับให้มีการติดตั้งถังบำบัดน้ำเสีย ชุคลอกถ้าเหมือง	ไม่มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย	เทศบาลดำเนินการเองทั้งหมด	1. จัดซื้อรถเก็บขนขยะ 2. จัดหาสถานที่สำหรับกำจัดขยะมูลฝอย 3. จะให้บริษัทเอกชนมาเก็บขนขยะให้ประชาชน 4. ส่งเสริมให้หมู่บ้านทำโครงการคัดแยกขยะ

ตารางที่ 17 แสดงประเด็นของบทบาทความสัมพันธ์ของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการ
ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดง (ต่อ)

ประเด็น	คณะผู้บริหารและ เจ้าหน้าที่เทศบาล ตำบลหางดง	ผู้นำชุมชนหลากหลาย กลุ่มในเขต เทศบาลตำบล หางดง	เจ้าหน้าที่ หน่วยงานภาค รัฐ	เจ้าหน้าที่ หน่วยงานท้องถิ่น ข้างเคียง
2) บทบาทของ เทศบาลในการจัด การขยะมูลฝอย/ น้ำเสียชุมชน	เทศบาลมีบทบาท โดย การออกเทศ บัญญัติเรื่องขยะ มูลฝอย/สิ่งปฏิกูล ให้ความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการ ขยะผ่านทางผู้นำ ชุมชน ประสาน งานกับ หน่วยงาน ท้องถิ่นข้างเคียง ให้มีการจัดการ ร่วมกัน	ผู้นำชุมชนร่วม ประชุมกับเทศ บาล เสนอ ปัญหา และแจ้ง ให้เทศบาลแก้ไข ประชาสัมพันธ์ และเชิญชวนให้ ประชาชนร่วม โครงการ	หน่วยงานสา ธารณสุขจะมี บทบาทน้อย มาก เนื่องจาก ปัจจุบันมีการ ถ่ายโอนภาระ กิจเกือบทั้ง หมดไปให้ หน่วยงานส่วน ท้องถิ่นดำเนิน การ	ไม่สามารถจัด การปัญหาร่วม กับหน่วยงาน ท้องถิ่นข้าง เคียงได้ เนื่อง จากประชาชน ไม่ยอมรับการ จัดตั้งศูนย์ กำจัดขยะรวม
3) ปัญหาและ อุปสรรคในการ จัดการปัญหา	1. บุคลากร งบ ประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ 2. ขาดการมีส่วน ร่วมของประชาชน ในการดำเนินการ จัดการปัญหา 3. ทักษะของ ประชาชนยังไม่ถูก ต้อง	1. ในแต่ละหมู่บ้าน ยังไม่มี การจัดการขยะ ของหมู่บ้านเอง ต้องรอให้เทศ บาลมาเก็บขน เพียงอย่างเดียว 2. ขาดอุปกรณ์ ในการ จัด การขยะ	ไม่มีงบประมาณ สนับสนุน หน่วยงานท้องถิ่น	1. ประชาชน ขาดความรู้ ความเข้าใจ อย่างถูกต้อง ในการจัดการ ขยะ 2. มีงบ ประมาณน้อย

สรุปบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

1. การกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนงาน ในการจัดการ ผู้บริหารเทศบาลตำบลหางดงเป็นผู้ที่กำหนดนโยบาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องของเทศบาล ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองช่าง จะเป็นผู้นำนโยบายไปจัดทำแผนปฏิบัติ ผู้นำชุมชนและประชาชนจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผน โดยตรง ทางเทศบาล ได้กำหนดนโยบายไว้ว่าจะทำให้เทศบาลตำบลหางดงเป็นเมืองน่าอยู่โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมได้นำมาจัดทำแผนในการปฏิบัติน้อยมาก สืบเนื่องจากโครงการของเทศบาลส่วนใหญ่ก็ยังเน้นที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2. การดำเนินการตามแผนในการจัดการ เจ้าหน้าที่เทศบาลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองช่าง จะเป็นผู้นำแผนปฏิบัติประจำปีทีจัดทำไว้มาดำเนินการตามแผน โดยได้มีการออกเทศบัญญัติเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำทิ้งจากอาคาร ให้บริการเก็บขนและนำขยะมูลฝอยของประชาชนไปกำจัด และให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนผ่านทางผู้นำชุมชนเพื่อให้ผู้นำชุมชนนำไปถ่ายทอดแก่ประชาชน เทศบาลยังขาดความพร้อมในด้านงบประมาณ ด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอ ความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การประชาสัมพันธ์ การคัดแยกขยะ ในส่วนของผู้นำชุมชนก็ได้มีการเข้าร่วมประชุมกับทางเทศบาล มีการเสนอปัญหา และแจ้งให้เทศบาลมาแก้ไขให้ทั้งเรื่องขยะมูลฝอยและน้ำท่วมขัง มีการจัดทำโครงการขอสนับสนุนงบประมาณ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะมูลฝอย และให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนแก่ประชาชนผ่านทางสื่อที่มีในหมู่บ้าน ได้แก่ เสียงตามสายและหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนใหญ่ยังไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำมาทิ้งในถังขยะ ประชาชนจะมีส่วนร่วมก็ต่อเมื่อเทศบาลมีโครงการเข้ามาในหมู่บ้านเท่านั้น แต่ประชาชนก็รู้สึกว่าคุณมีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรจะต้องมีความเกี่ยวข้อง มีขีดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับมาก แต่ปัจจุบัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดควรจะต้องมีความเกี่ยวข้อง มีขีดความสามารถ และมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในระดับน้อยถึงปานกลาง ความร่วมมือในการจัดการปัญหาระหว่างเทศบาลและ อบต.ข้างเคียง พบว่า มีความร่วมมือกันน้อย โดยดูจากสภาพปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชนที่มีปัญหาคล้าย ๆ กัน แต่ไม่ค่อยได้มาร่วมมือกันในการจัดการปัญหา มีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนการจัดการปัญหา ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ แต่ก็มียุทธศาสตร์ในการสนับสนุน

น้อยมาก ส่วนใหญ่จะเข้ามาขอข้อมูลเพื่อนำไปจัดทำแผนให้การสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งก็จะไม่ค่อยมีงบประมาณมาสนับสนุน

3. ปัญหา/อุปสรรคในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง ทั้งกลุ่มเจ้าหน้าที่เทศบาล ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานท้องถิ่นข้างเคียงมีความคิดเห็นที่ตรงกันว่าจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ทิศนคติของประชาชนยังไม่เห็นด้วยกับการให้ใช้พื้นที่ในตำบลเป็นที่ฝังกลบขยะหรือเผาขยะ เทศบาลยังขาดบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยและน้ำเสียชุมชน ประชาชนซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขายขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการปัญหา ไม่มีเวลาร่วมกิจกรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการปัญหา

ตอนที่ 3 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

3.1 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลของเจ้าหน้าที่เทศบาล

แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในเขตเทศบาลตำบลหางดงของเจ้าหน้าที่เทศบาล จากการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่เทศบาล (ภาคผนวก ก กลุ่มที่ 1) พบว่า เจ้าหน้าที่เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

3.1.1 แนวทางการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

กรณีปัญหาที่ 1 มีขยะจากนอกพื้นที่มาแอบทิ้งในบริเวณตลาด และข้างถนนสายหลักในตำบล ส่วนใหญ่จะเป็นพ่อค้า แม่ค้าที่นำสินค้ามาขายในตลาดสดหางดง และประชาชนจากนอกเขตเทศบาล เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) ให้เจ้าหน้าที่เทศบาลตรวจสอบหลักฐานที่ติดมากับขยะ เช่น ใบเสร็จ เอกสารต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบว่าเป็นของใคร จะได้ดำเนินเปรียบเทียบปรับ หรือดำเนินคดีตามกฎหมายได้

2) ขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ให้คอยดูแล หากพบเห็นผู้ที่นำขยะจากนอกพื้นที่มาทิ้ง ให้แจ้งเจ้าหน้าที่เทศบาล

3) จัดหาถังขยะเฉพาะสำหรับให้พ่อค้า-แม่ค้ามาทิ้งในบริเวณตลาดสดของเทศบาล โดยเทศบาลเก็บค่าบริการในการจัดเก็บเพิ่มเติมจากพ่อค้า-แม่ค้าในตลาดสดทุกร้าน

กรณีปัญหาที่ 2 ปัญหาการบริหารจัดการของเทศบาล ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บขยะมูลฝอยได้น้อยกว่ารายจ่ายที่ใช้เป็นค่านำขยะไปกำจัด เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) ปรับปรุงเทศบัญญัติเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการมูลฝอยให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ในปัจจุบัน

2) เพื่อลดต้นทุนในการกำจัดขยะ เทศบาลต้องหาสถานที่ในการกำจัดขยะเป็นของตนเอง หรือติดต่อบริษัทเอกชนที่เสียค่าใช้จ่ายถูกกว่าบริษัทที่อำเภอทอด เนื่องจากระยะทางในการขนส่งไกล ต้นทุนสูงกว่า

กรณีปัญหาที่ 3 ปัญหาที่เทศบาลยังไม่มีสถานที่กำจัดขยะเป็นของตนเอง เนื่องจากไม่สามารถหา สถานที่ได้ เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) สร้างความรู้ความเข้าใจ และเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ให้ยอมรับเกี่ยวกับเรื่องการใช้สถานที่ในการกำจัดขยะอย่างถูกหลักสุขาภิบาล และมีการจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้กำจัดมูลฝอยในระยะยาว

2) จัดหาสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ถูกสุขาภิบาล และจัดหาเครื่องจักรที่เหมาะสมกับลักษณะการใช้งานในพื้นที่

กรณีปัญหาที่ 4 ภาชนะรองรับขยะชำรุดเสียหายและมีปริมาณไม่เพียงพอ เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) จัดทำแผนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการมูลฝอยไว้ให้เพียงพอและเหมาะสม เช่น ภาชนะรองรับมูลฝอยแต่ละประเภท รถเก็บขนมูลฝอยหลาย ๆ ขนาดที่เหมาะสมแก่การเก็บขนขยะมูลฝอยตามสถานที่ต่าง ๆ ได้

กรณีปัญหาที่ 5 ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการกำจัดขยะ การคัดแยกขยะ และการบรรจุขยะในภาชนะที่มีขีดจำกัดและถูกสุขลักษณะ เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) สนับสนุนให้มีกิจกรรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ปลูกจิตสำนึก สร้างค่านิยมให้แก่ประชาชนทั่วไปในการมีส่วนร่วมช่วยดูแล รักษา ตรวจสอบเฝ้าระวังการดำเนินการจัดการมูลฝอยให้ถูกต้อง

2) สนับสนุนให้มีการคัดแยกมูลฝอยแห้งที่แหล่งผลิตในชุมชน ซึ่งได้แก่ ที่พักอาศัย สถานประกอบการ สถานที่ราชการ โรงงาน โดยมุ่งเน้นที่จะให้มีการนำมูลฝอยบางประเภทที่ยังมีประโยชน์กลับไปใช้ โดยใช้กลยุทธ์ของการคัดแยกมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมและขนส่ง รวมทั้งวิธีการกำจัดที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

3) สนับสนุน ส่งเสริมให้ประชาชนกำจัดมูลฝอยเปียกเองภายในครัวเรือน โดยการส่งเสริมให้หมักมูลฝอยในครัวเรือน (หมักมูลฝอยหอม) และการส่งเสริมให้ตลาดทำการหมักมูลฝอยหอมไว้ใช้ประโยชน์ภายในเขตเทศบาลตำบล

กรณีปัญหาที่ 6 มีขยะตกค้างที่ถังขยะหน้าบ้านประชาชน ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวน เนื่องจากรถเก็บขนขยะของเทศบาลไม่ได้มาจัดเก็บ ซึ่งมีสาเหตุมาจากรถของเอกชนที่มารับขยะไปกำจัด ไม่ได้มารับขยะไปกำจัด เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) จัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยประจำปีของเทศบาล
- 2) ปรับปรุงเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในทุกขั้นตอน และทุกหน่วยในชุมชนให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
- 3) กำหนดเกณฑ์ปฏิบัติในการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสม ตั้งแต่ การเก็บขน การขนส่งและการกำจัด เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน
- 4) ประสานงานกับบริษัทเอกชนในการเข้ามาเก็บขนขยะ โดยการกำหนดเวลาในการขนถ่ายขยะที่แน่นอน หากมาไม่ตรงเวลาที่กำหนดจะต้องเสียค่าปรับให้กับทางเทศบาล
- 5) ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการมูลฝอยจากชุมชนและแหล่งผลิตต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3.1.2 แนวทางการจัดการปัญหาน้ำเสียชุมชน

กรณีปัญหาที่ 1 ปัญหาน้ำเสียจากตลาดสดของเทศบาล ซึ่งมีบ่อพักน้ำเสียอยู่ถ้ามีฝนตกมากน้ำก็จะล้นออก ทำให้เกิดกลิ่นเหม็น เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) ได้ให้ฝ่ายโยธาของเทศบาลออกแบบถังบำบัดน้ำเสียของตลาดสดเทศบาลแล้ว โดยจะดำเนินการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของตลาดสดให้เสร็จสิ้นก่อนปีงบประมาณ 2547 และปรับปรุงด้านความสะอาดของเทศบาล เพื่อส่งประกวดตลาดสดเทศบาลตำบลหางดงเป็นตลาดสดนำชื่อของกระทรวงสาธารณสุข

กรณีปัญหาที่ 2 น้ำที่ทิ้งจากบ้านของประชาชนไม่มีการบำบัดเบื้องต้นก่อนที่จะปล่อยสู่รางระบายน้ำและลำเหมืองสาธารณะ เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) สำหรับอาคาร และที่อยู่อาศัยที่ขออนุญาตก่อสร้างใหม่ เทศบาลได้ออกเป็นเทศบัญญัติของเทศบาลโดยการบังคับให้มีการติดตั้งถังบำบัดน้ำเสียในทุกบ้านก่อนปล่อยสู่รางระบายน้ำของเทศบาลแล้ว ส่วนอาคารและที่อยู่อาศัยที่มีการก่อสร้างอยู่แล้ว เทศบาลได้ขอความร่วมมือให้ประชาชนติดตั้งถังบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่รางระบายน้ำแล้ว

กรณีปัญหาที่ 3 เทศบาลตำบลหางดง ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมของตำบล เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) ประสานงานกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดทำแผนและขอสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลตำบลหางดง

กรณีปัญหาที่ 4 ปัญหารางระบายน้ำอุดตัน เหม็น และมีน้ำท่วมขัง เนื่องจากช่องระบายน้ำที่ข้ามถนนมีไม่เพียงพอ เทศบาลได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) ให้พนักงานเทศบาลทำแผนในการล้างทำความสะอาดรางระบายน้ำของเทศบาลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง รวมทั้งกำจัดเศษขยะและกิ่งไม้ที่ติดอยู่ในรางระบายน้ำ
- 2) ประสานงานกับกรมทางหลวงเพื่อขอขุดเจาะทำช่องระบายน้ำเพิ่ม ป้องกันน้ำท่วมขังในฝั่งทิศตะวันตก

3.2 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของผู้นำชุมชน/ประชาชน

3.2.1 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของผู้นำชุมชน จากการสนทนาเจาะจงกลุ่มกับผู้นำชุมชน (ภาคผนวก 1 กลุ่มที่ 2) พบว่า ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาร่วมกับเทศบาล โดยการสำรวจและรวบรวมข้อมูล กำหนดเป้าหมายในการจัดการขยะมูลฝอย และน้ำเสียชุมชน จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ แผนพัฒนาความรู้ความเข้าใจ แผนจัดการขยะมูลฝอย และน้ำเสียชุมชน ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ และติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งจากสภาพปัญหาที่พบอยู่ในปัจจุบัน ผู้นำชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

3.2.1.1 แนวทางการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

กรณีปัญหาที่ 1 ปัญหาขยะจากนอกพื้นที่ที่นำมาทิ้งในเขตเทศบาล ผู้นำชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) สอดส่อง ดูแลในหมู่บ้านของตนเอง หากพบเห็นผู้ที่นำขยะจากนอกพื้นที่มาทิ้ง ก็แจ้งให้เจ้าหน้าที่เทศบาลมาจับและปรับผู้ที่นำขยะมาทิ้ง

กรณีปัญหาที่ 2 มีกลิ่นเหม็นจากขยะล้นถัง เนื่องจากมีการจัดเก็บขยะช้า ผู้นำชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) ประสานงานกับเจ้าหน้าที่เทศบาลให้เข้ามาเก็บขยะในหมู่บ้านเป็นประจำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 ครั้ง

- 2) ขอความร่วมมือจากประชาชนในการลดปริมาณขยะในครัวเรือน โดยการคัดแยกขยะ

กรณีปัญหาที่ 3 ประชาชนเผาขยะทำให้เกิดควันและกลิ่นเหม็นรบกวน ผู้นำชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

- 1) ขอความร่วมมือจากประชาชนไม่ให้เผาขยะในหมู่บ้าน พร้อมทั้งให้ความรู้ในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี โดยหากเป็นใบไม้ก็เก็บรวบรวมไว้ทำเป็นปุ๋ยหมักต้นไม้ เศษกระดาษก็เก็บไว้ขายได้

กรณีปัญหาที่ 4 ขยะที่ตกค้างในรถขยะของเทศบาลที่จอดบริเวณโรงฆ่าสัตว์ของตำบล ส่งกลิ่นเหม็นรบกวนประชาชนข้างเคียง ผู้นำชุมชน ได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) ประสานงานกับเทศบาลให้หาวัสดุมาคลุมขยะที่อยู่หลังรถของเทศบาลที่ยังไม่ได้มีการขนถ่ายเพื่อป้องกันกลิ่นเหม็น และให้เทศบาลกำหนดวันในการขนถ่ายขยะมูลฝอยเพื่อไปกำจัดอย่างรวดเร็วที่สุด

3.2.1.2 แนวทางการจัดการปัญหาน้ำเสียชุมชน

กรณีปัญหาที่ 1 ปัญหาน้ำท่วมขังในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) ขอสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลในการก่อสร้างฝายกั้นน้ำในลำเหมืองของหมู่บ้านให้

2) ทุกหลังคาเรือนแก้ไขปัญหของตนเอง โดยการใช้กระสอบทรายกั้นน้ำหน้าบ้านของตนเอง

กรณีปัญหาที่ 2 ปัญหาน้ำเน่าเสียในตลาดสดของเทศบาล ผู้นำชุมชนได้กำหนดแนวทางในการจัดการปัญหา ดังนี้

1) แจ้งปัญหาให้เทศบาลทราบเพื่อให้เทศบาลปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียในบริเวณตลาดสดให้ถูกสุขลักษณะ

3.2.2 แนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของประชาชน พบว่า ประชาชนควรมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1) การสำรวจและรวบรวมข้อมูล ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะมีบทบาทในระดับปานกลาง จำนวน 99 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.78)

2) การกำหนดเป้าหมายในการจัดการ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะมีบทบาทในระดับปานกลาง จำนวน 81 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.88)

3) การจัดทำแผนดำเนินงาน ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะมีบทบาทในระดับปานกลาง จำนวน 72 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 2.86)

4) การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะมีบทบาทในระดับปานกลาง จำนวน 63 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.08)

5) การติดตาม และประเมินผล ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกว่าจะมีบทบาทในระดับปานกลาง จำนวน 57 คน จากการคำนวณน้ำหนักค่าเฉลี่ยความรู้สึกของประชาชน พบว่า ควรจะมีบทบาทในระดับปานกลาง (ค่า WMS = 3.06) ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 แสดงน้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นต่อแนวทางในการจัดการปัญหา
สิ่งแวดล้อมเมืองของประชาชน (n=150)

แนวทางในการจัดการ ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง	ระดับความคิดเห็นที่ประชาชนควรมีบทบาทในขั้นตอนต่าง ๆ					การแปลผล
	ไม่มี	น้อย	ปานกลาง	มาก	WMS	
การสำรวจและรวบรวมข้อมูล	6	33	99	12	2.78	ปานกลาง
การกำหนดเป้าหมายในการจัดการ	3	39	81	27	2.88	ปานกลาง
การจัดทำแผนดำเนินการ	3	45	72	30	2.86	ปานกลาง
ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้	3	33	63	51	3.08	ปานกลาง
ติดตาม และประเมินผล	6	33	57	54	3.06	ปานกลาง

หมายเหตุ WMS หมายถึง น้ำหนักค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของประชาชน และรายละเอียดของการแปลผล
สามารถเทียบได้จากบทที่ 3 (เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล)

สรุปแนวทางการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเมือง

1. แนวทางในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

1.1 ผู้บริหารเทศบาลจะต้องให้ความสำคัญในการจัดการปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและจัดสรรงบประมาณด้านการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของเทศบาลจะต้องจัดทำแผนในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการขยะมูลฝอยไว้ให้เพียงพอและเหมาะสม หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีบทบาทในการสนับสนุนหน่วยงานท้องถิ่นในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้นกว่าเดิม โดยการสนับสนุนงบประมาณและส่งเสริมความร่วมมือให้หน่วยงานท้องถิ่นมารวมกลุ่มกันจัดการปัญหาขยะมูลฝอย ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมแบบครบวงจร การสร้างสถานีขนถ่ายขยะ ศูนย์คัดแยกขยะแบบรีไซเคิล

1.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของเทศบาลต้องกำหนดแนวทางในการจัดทำแผนหลักและแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอย กำหนดเกณฑ์ปฏิบัติในการจัดการมูลฝอยที่เหมาะสม ตั้งแต่ การเก็บขน การขนส่งและการกำจัด ประสานงานกับบริษัทเอกชนในการเข้ามาเก็บขนขยะมูลฝอย ตรวจสอบติดตาม ประเมินสภาพปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้นำชุมชนและประชาชนมีหน้าที่ในการประสานงานกับเทศบาล วางแผนร่วมกับเทศบาลในการเก็บขนขยะมูลฝอย

1.3 เทศบาลจะต้องพิจารณาปรับปรุงเทศบัญญัติเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะมูลฝอย ปรับปรุงเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับแนวทางารปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในทุกขั้นตอน เทศบาลต้องหาสถานที่ในการกำจัดขยะเป็นของตนเองและต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ให้ยอมรับเกี่ยวกับเรื่องการใช้สถานที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องหลักสุขภาพ และมีการจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้กำจัดขยะมูลฝอยในระยะยาว

1.4 เจ้าหน้าที่เทศบาลสนับสนุนให้มีกิจกรรม เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ปลูกจิตสำนึก สร้างค่านิยมให้แก่ประชาชนทั่วไปในการมีส่วนร่วมช่วยดูแล รักษา ตรวจสอบเฝ้าระวังการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง สนับสนุนให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยแห้งที่แหล่งผลิตในชุมชน ซึ่งได้แก่ ที่พักอาศัย สถานที่ราชการ สถานประกอบการ อาคารพาณิชย์ ตลาดสดของเทศบาล โดยมุ่งเน้นที่จะให้มีการนำมูลฝอยบางประเภทที่ยังมีประโยชน์กลับไปใช้ โดยใช้กลยุทธ์ของการคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับวิธีการเก็บรวบรวมและขนส่ง รวมทั้งวิธีการกำจัดที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนกำจัดมูลฝอยเปียกเองภายในครัวเรือน โดยการส่งเสริมให้หมักมูลฝอยในครัวเรือน (หมักมูลฝอยหอม)

1.5 เจ้าหน้าที่เทศบาลมีบทบาทในการตรวจสอบผู้ที่แอบนำขยะมาทิ้งในเขตเทศบาล ขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและประชาชนสอดส่อง ดูแล และป้องกันไม่ให้มีการทิ้งขยะในที่สาธารณะ จัดหาถังขยะเฉพาะสำหรับให้พ่อค้า-แม่ค้ามาทิ้งในบริเวณตลาดสดของเทศบาล รวมทั้งมีการประสานงานกับท้องถิ่นข้างเคียงเพื่อกำหนดมาตรการในการจัดการปัญหา ร่วมมือกันสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการคัดแยกและการทิ้งขยะมูลฝอยให้แก่พ่อค้า แม่ค้าและประชาชนทั้งในและนอกเขตเทศบาล ผู้นำชุมชนและประชาชนก็ต้องให้ความร่วมมือในการสอดส่อง ดูแลภายในหมู่บ้านของตนเอง

2. การจัดการปัญหาน้ำเสียจากชุมชน

2.1 เจ้าหน้าที่กองช่างของเทศบาลตำบลหางดง ออกแบบ และดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียของตลาดสด มีการสร้างตะแกรงดักไขมันและขยะมูลฝอย จัดวางผังบริเวณตลาดสดของเทศบาลให้มีระเบียบตามหลักสุขภาพ เช่น โชนสำหรับอาหารสด โชนสำหรับอาหารแห้ง โชนสำหรับขายอาหารสำเร็จรูป รวมทั้งให้พ่อค้า แม่ค้ามีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดของตลาดสดเทศบาล

2.2 เจ้าหน้าที่เทศบาลออกเทศบัญญัติให้อาคารและที่อยู่อาศัยที่ขออนุญาตก่อสร้างใหม่ติดตั้งถังบำบัดน้ำเสียในทุกหลังคาเรือน ส่วนอาคารและที่อยู่อาศัยที่มีการก่อสร้างอยู่แล้ว เทศบาลต้องขอความร่วมมือให้ประชาชนติดตั้งถังบำบัดน้ำเสียก่อนปล่อยออกสู่รางระบายน้ำของเทศบาล

2.3 เทศบาลจะต้องประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดทำแผน และขอสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของเทศบาลตำบลหางดง

2.4 เจ้าหน้าที่เทศบาลจัดทำแผนในการล้างทำความสะอาดรางระบายน้ำของเทศบาลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ขุดลอกรางระบายน้ำเพื่อให้น้ำไหลได้อย่างสะดวก รวมทั้งกำจัดเศษขยะและกิ่งไม้ที่ติดอยู่ในรางระบายน้ำ และประสานงานกับกรมทางหลวงฯ เพื่อขอขุดเจาะทำช่องระบายน้ำเพิ่ม ป้องกันน้ำท่วมขังในฝั่งทิศตะวันตก